

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

**KAHDEN TUTKINNON OHJAAMISEN KEHITTÄMINEN
SUOMEN LIIKEMIESTEN KAUPPAOPISTO – ATK-
INSTITUUTISSA**

Janne Saarinen

2007

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

TIIVISTELMÄ

Saarinen, Janne

Kahden tutkinnon ohjauksen kehittäminen Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissa

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2007, 38 s.

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin kahden tutkinnon ohjaamisen tila. Oppilaitoksessa tehdään kolmea eri kahden tutkinnon mallia, jotka poikkeavat toisistaan niin sisällöllisesti kuin hallinnollisestikin.

Kehityshankkeen pääasiallisena lähteenä toimivat Suomen Liikemiesten Kauppaopisto –Atk-Instituutin opetus- ja ohjaussuunnitelmat. Tärkeää tietoa toivat myös keskustelut, joita käytiin oppilaitoksemme kanssa yhteistyötä tekevien lukioiden opinto-ohjaajien kanssa. Näitä tietolähteitä verrattiin käytännön kokemuksiin.

Tutkimuksessa selvisi, että kahden tutkinnon opiskelijoiden ohjaus ei oppilaitoksessamme tällä hetkellä eroa pelkän ammattitutkinnon suorittajien ohjauksesta. Toisaalta kehityshankkeessa havaittiin, että tiettyjen ohjaustyötä tekevien tahojen vastuualueita tulisi organisoida uudestaan. Samoin opinto-ohjaukseen ja muihin tukitoimiin olisi suunnattava lisää resursseja jos opiskelijoiden valmistumista oppilaitoksesta haluttaisiin tehostaa.

Kehityshankkeen olennaisena osana on joukko konkreettisia ehdotuksia, joiden avulla voitaisiin havaittuja ongelmia ratkaista. Osa näistä on jo otettu oppilaitoksessa käyttöön. Lisäksi liitteenä on opettajatutoreille kurssisuunnitelma, jota he voivat käyttää ryhmänsä ohjaamisessa. Sen tarkoituksena on taata, että kaikki oppilaitoksen opettajat saavat käyttöönsä samanlaisen paketin kahden tutkinnon suorittajien ohjaamiseen. Materiaalia voi käyttää myös opinto-ohjaus kurssin pitämiseen.

Asiasanat: lukio, opinto-ohjaus, opiskelija, opiskelijahuolto, työnjako, yhteistyö, ylioppilastutkinto

ABSTRACT

Saarinen, Janne

Developing guidance counselling of double-qualification studies at the Finnish Business College

Jyväskylä: University of Jyväskylä. Department of Teacher Education. Guidance and Counselling Research Unit, 2007, 38 p.

Guidance and Counselling Development Projects and Practices

ISSN

The purpose of this study is to define the state of guidance counselling of double-qualification studies at the Finnish Business College. There are three separate double-qualification models at the college which all have different contents and administration.

The curriculum and the guidance counselling plans of the Finnish Business College functioned as the main source of the development project. Valuable information was also gathered through discussions with guidance counsellors of upper secondary schools cooperating with our college. These sources of information were compared with practical experiences.

The study showed that at the moment the guidance counselling practices for students of double-qualification studies do not differ from those of students who only study for a vocational qualification at our college. On the other hand, the development project also revealed that some re-organisation of responsibilities should be carried out among those involved in guidance counselling. More resources should also be directed to guidance counselling and other supporting functions if we want to enhance graduation from the college.

An essential part of the development project is a group of proposals with the help of which some problems observed could be solved. Some of these have already been taken into use at the college. Moreover, as an appendix there is a course plan for teacher tutors which they can use when counselling their groups. Its purpose is to ensure that all teachers at the college may have access to a similar package for guidance counselling students of double-qualification studies. The material can also be used for giving a course in guidance counselling.

Key words: upper secondary school, student, student services, distribution of work, cooperation, matriculation examination

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	ESIPUHE	5
2	NÄKÖKULMIA OHJAUKSEEN	6
	2.1 Mitä ohjauksella tarkoitetaan?.....	6
	2.2 Ohjaus ammatillisessa oppilaitoksessa	7
3	OPPILAITOSESITTELY	10
	3.1 Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti	10
	3.2 Ohjausverkoston toiminta SLK:ssa	11
4	KAKSOISTUTKINTO JA SEN OHJAAMINEN SUOMEN LIIKEMIESTEN KAUPPAOPISTO – ATK-INSTITUUTISSA.....	17
	4.1 Kahden tutkinnon mallit oppilaitoksessamme.....	17
	4.1.1 Yhteistyö Töölön yhteiskoulun aikuislukion kanssa	18
	4.1.2 Yhteistyö Mäkelänrinteen urheilulukion kanssa	20
	4.1.3 Yhteistyö Kulosaaren yhteiskoulun kanssa	21
	4.2 Ohjaus Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissa	22
	4.2.1 Ohjaus tällä hetkellä	22
	4.2.2 Ohjauksellisia ongelmakohtia.....	23
5	KAHDEN TUTKINNON OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN SUOMEN LIIKEMIESTEN KAUPPAOPISTO - ATK-INSTITUUTISSA	26
	5.1 Tänä lukuvuonna tehdyt toimenpiteet	26
	5.2 Yhteenveto.....	28
	LÄHTEET	30
	LIITTEET	32
	Liite 1	32
	Liite 2	33

1. ESIPUHE

Aluksi on kuitenkin todettava joitakin faktoja, jotka ovat aikaansaaneet sen, miksi olen tämän aiheen kehityshankkeekseni valinnut. Oppilaitoksemme on iso, kuten lukija tulee huomaamaan. Varsinaiset opinto-ohjauksen resurssit ovat kuitenkin mielestäni tällä hetkellä aivan liian riittämättömät. Koko opintojen tukipalvelutprosessia, jonka alle ohjaus kuuluu, johtaa koulutusjohtaja. Ohjauksen, kuten muidenkin tukipalveluiden pitäisi kulkea opetusta tukemassa koko opiskelijan opintopolun ajan. Prosessi kuvaus on kunnossa, mutta se ei käytännössä toimi.

Varsinaisesta ohjauksesta vastaavat kaksi päätoimista opinto-ohjaajaa, joista itse olen toinen. Vastuualueemme on jaettu niin, että minä vastaan merkonomien ja kaikkien kaksoistutkintoa tekevien ohjauksesta ja toinen opinto-ohjaaja vastaa datanomien ohjauksesta. Lisäksi apunamme on yksi puolella opinto-ohjaajan resurssilla oleva ohjaaja, joka hoitaa osaa merkonomiopiskelijoista. Kahdella ja puolella opinto-ohjaajalla on siis ohjattavanaan noin 1200 opiskelijaa. Mielekkään ohjaustyön tekemisen kannalta tämä tuntuu olevan liian paljon. Ohjausvastuuta on sälytetty paljon myös muille toimijoille, kuten edellä on mainittu.

Oppilaitoksemme suurin ongelma on tällä hetkellä se, että läpäisyasteemme on erittäin huono eli noin 40 prosentin luokkaa. Syitä voidaan etsiä monesta suunnasta. Tänä lukuvuotena teimme oppilaitoksen historian ensimmäisen alijäämäisen talousarvion. Kilpailu opiskelijoista kiristyy, jotenka suuria muutoksia olisi syytä ryhtyä miettimään, Opiskelijat ja heidän valmistumisensa Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutista ovat ne tekijät, joiden perustana on myös koko oppilaitoksen toiminnan rahoitus ja sitä kautta myös tulevaisuus.

Tarkoituksenani ei ole lähteä rakentamaan oppilaitoksemme koko ohjausjärjestelmää uusiksi. Ohjauksen ongelmia on oppilaitoksessamme pohdittu aiemminkin aina pro gradu -tasolle saakka (Immonen 2003). Koska olen toiminut myös lukion opinto-ohjaajana, haluan lähteä miettimään sitä, mitenkä kahden tutkinnon suorittajien ohjausta olisi parannettava. Jopa säätiön hallitus on kiinnittänyt huomionsa kahden tutkinnon suorittajien tilanteeseen. Samalla saattaa tietenkin nousta esille asioita, jotka hyödyttävät kaikkien opiskelijoiden ohjausta Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissa.

2. NÄKÖKULMIA OHJAUKSEEN

2.1 Mitä ohjauksella tarkoitetaan?

Ohjaus on ihmisten välistä vuorovaikutusta, jonka tarkoituksena on päästä siihen päämäärään, että ohjattavasta muodostuu itsensä paras ohjaaja, kuten R. Nelson – Jones (1995) asian ilmaisee. Yleensä kyseessä on prosessi, jossa ihmisiä autetaan ratkomaan erilaisia tilannesidonnoisia ongelmia, joita he ovat jokapäiväisessä elämässään joutuneet kohtaamaan. Sitä voidaan myös tarkastella auttamissuhteena, psykologisena prosessina tai tarkastelun kohteena voi olla toiminnalle asetetut tavoitteet (S. T. Gladding 1996)

Ohjaussuhteeseen vaikuttavat monet ulottuvuudet. Ohjaajan ja ohjattavan fyysinen, kielellinen sekä tunteisiin ja ajatteluun vaikuttavat vuorovaikutussuhteet. Ohjattavan ollessa henkilö, jolla on ongelmia elämänkaaren eri kehitysvaiheissa, hän yrittää aktiivisesti apua hakemalla ratkaista nämä ongelmat. Tällöin hänen ja motivoituneen sekä koulutuksen kautta pätevöityneen ohjaajan välille kehittyy niin sanottu professionaalinen ohjaussuhde. Tällöin ohjaus on tarkoitettu niille henkilöille, joilla on elämänkaarensa varrella ongelmia ja jotka tarvitsevat ulkopuolista ohjausta (M. Lairio & S. Puukari 2001).

Ohjauksen lähtökohtana tulisi olla jatkuva koko elämän kattava ohjaus, jossa ohjaaja ottaa huomioon ohjattavan eri elämänvaiheista johtuvat muutokset (R. Peavy 2004). Hänen edustamansa konstrukttiivinen ohjausajattelu ilmenee peruseriaatteiltaan kirjassa *Sosiodynaaminen ohjaus*. Ohjaaja törmää työssään jatkuvasti tilanteisiin, joissa hänen todellisuutensa on erilainen kuin ohjattavan. Konstruktivismin periaatteen mukaan ohjaajan on oletettava ja tiedettävä, että on olemassa monia eri todellisuuksia ja yhtä ainoaa objektiivista todellisuutta ei ole olemassa. Ohjaus on perustuttava siihen olettamukseen, että ohjattavaan vaikuttaa se elämänvaihe tai sosiaalinen konteksti, jossa ohjattava kulloinkin on. Ohjaajan on kyettävä tunnistamaan ohjattavan ”arki-minä”. Tällöin ohjaaja pystyy työskentelemään ohjattavan jokapäiväisen elämäkokemuksen kanssa, jolloin jokainen ohjattava muuttuu yksilöksi eikä heitä näin ollen lokeroida mihinkään tiettyihin ryhmittymään. Tämän vuoksi arvioitaessa ohjattavien näkökulmaa heitä itseään koskettavista asioista on otettava huomioon kulloinkin vallitseva tilanne. Konstruktivistisesta näkökulmasta ajateltuna ohjaajan on siis otettava huomioon tunteen merkitys yksilön tiedonmuodostuksessa. Elämäntilanne vaikuttaa merkittävästi ohjattavan kulloiseenkin maailmankuvaan ja minäkäsitykseen. Yksilö on silloin aktiivinen oman todellisuuden luoja (M. Lairio, S. Puukari & P. Nissilä 2001). Samoin on ohjaajan tiedostettava se tosiasia, että kieli on tärkein itseilmaisun keino sekä merkitysten rakentamisen välin. Lisäksi ohjattavan kulttuurillinen tausta vaikuttaa myös metaforiin, joita hän itsestään käyttää (R. Peavy 2004)

Ohjauksen kannalta paras lähtötilanne sekä ohjattavan ja ohjaajan välinen molemminpuoliseen kunnioitukseen perustuva vuorovaikutussuhde, jossa etsitään ja tulkitaan erilaisia vaihtoehtoja. Ohjausprosessi perustuu silloin dialogisuuteen ohjattavan ja ohjaajan välillä. (R. Vuorinen & J.P. Sampson 2000). Tällöin ohjaaja ei aseta ohjattavalle päämääriä vaan hän asettaa ne itse niiden vaihtoehtojen valossa, jotka yhteisen toiminnan perusteella on löydetty. Ohjaajalta vaaditaan siis hyviä

vuorovaikutussuhteita. Hänen on pystyttävä kohtaamaan ohjattava sellaisena kuin hän on. Tärkeintä on ihmisiä kunnioittava kohtelu, joka on merkittävin inhimillisen motivoinnin periaate (M. Mäkitalo 2004). Ilman näitä osatekijöitä voidaan ajautua tilanteeseen, jossa ohjaus ei etene eikä saavuteta näin ollen sille asetettuja tavoitteita.

Ohjauksen lopullinen päämäärä on tehdä itsensä tarpeettomaksi. Ohjattava muuttuu lopulta itse ohjautuvaksi autonomiseksi toimijaksi joka kykenee ymmärtämään ja hallitsemaan omaa toimintaansa. Ohjattava toimii omasta tahdostaan eikä ulkoisten toimijoiden painostuksesta. Tällöin hän kykenee myös toimimaan toisten kanssa yhteistyössä ja tunnistaa milloin on syytä hakea apua ja mistä (R. Vuorinen & J.P. Sampson 2000).

Nykyiselle yhteiskunnalle niin ominainen jatkuva muutosprosessi ja sen korostaminen näkyvät niin koulutuksessa, yhteiskunnassa kuin yksilön jokapäiväisessä sosiaalisessa elämässä. Tiedon tulva ja sitä kautta yksilön tietoisuus tai jopa epätietoisuus valinnanmahdollisuuksiensa määrästä on aiheutunut informaatioteknologian räjähdysmäisestä tulemisesta. Koulutuksen ja koulutusjärjestelmien on annettava tutkinnoille yhä laajempi pätevyys, koska työn ja työtehtävien uudelleen määräytyminen on sitä kasvavassa määrin edellyttänyt. Tätä kautta yhteiskunnalliset ja koulutuspoliittiset muutokset ovat heijastuneet yhä enemmän opinto-ohjauksen kysyntään ja toisaalta sen kehittämiseen. Ohjauksen tulisi siis kattaa niin opiskelu, ammatillinen suuntautuminen kuin elämänhallintakin. (Moitus, Huttu, Isohanni, Lerkkanen, Mielityinen, Talvi, Uusi-Rauva & Vuorinen 2001)

1990-luvulta lähtien opinto-ohjaus on korostunut valtakunnallisessa koulutuspolitiikassa. Monet koulutukseen ja sen kehittämiseen liittyvät tutkimukset painottavat opinto-ohjausta. Ammatillisellakin puolella koulutus on kansainvälistynyt ja oppilaitosten sekä työelämän yhteistyötä on lisätty. Työssäoppimisesta on tullut merkittävä osa koulutusta. Lisäksi valinnaisuus on lisääntynyt koulutuksessa ja opetussuunnitelmat ovat henkilökohtaistuneet tätäkin kautta. Toisaalta elinikäistä oppimista on korostettu, jolloin kiinnostus myös jatko-opintoja kohtaan on koko ajan kasvanut. Lisäksi kahden tutkinnon suorittamisen myötä se on todennäköisesti vielä lisääntymässä. Monimuoto-opiskelu töiden ohessa on myös lisääntynyt. Kaikkeen tähän tarvitaan kasvavassa määrin lisää ohjausta. (Kupiainen 2002)

2.2 Ohjaus ammatillisessa oppilaitoksessa

Opinto-ohjaus tuli kaupan ja hallinnon alalle samaan aikaan kuin muuhunkin ammatilliseen koulutukseen. Lakisääteisenä se aloitettiin vuoden 1987 asetuksella, jonka mukaan oppilaitoksen tuli järjestää opiskelijoiden opintoja ja muuta ohjausta varten oppilaanohjausta sekä tilapäisesti jälkeenjääneille tai muusta syystä sitä tarvitseville opiskelijoille tukiovetusta. Vuonna 1997 opetussuunnitelman perusteet uudistuivat ja silloin esille nousut henkilökohtaisen opetussuunnitelman laatiminen edellytti tehokasta opinto-ohjausta. Opiskelijaa tulisi sen mukaan ohjata opiskelussa, ammatillisessa suuntautumisessa ja oman elämän hallinnassa. Tavoitteeksi otettiin opiskelijan vastuullisuuden ja suunnitelmallisuuden edistäminen sekä opiskelussa että sen jälkeisessä elämässä. Opinto-ohjauksen suunnittelun päävastuu annettiin opinto-ohjaajille, mutta siihen tuli osallistua koko oppilaitoksen henkilökunnan. Tätä varten

oppilaitosten tuli huolehtia siitä, että opinto-ohjaukseen tuli suunnattua riittävän paljon resursseja. (Koski, Nyholm, Pernu, Pietilä & Räsänen 2002)

Vuodesta 1998 lähtien lainsäädännöllä taattiin opiskelijoille oikeus opinto-ohjaukseen, jossa annetaan henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta. Opinto-ohjauksesta alettiin määrätä opetussuunnitelmassa. Lisäksi opiskelijoiden oikeutta yksilöllisiin opintoihin piti koulutuksen kehittämissuunnitelman mukaan lisätä. Tähän liittyen edellytettiin opinto-ohjauksen muotojen monipuolistamista ja resurssien lisäämistä, jotta voitaisiin mahdollistaa oppilaitosten rajat ylittävä yksilöllinen opinto-ohjelma. (Koski, Nyholm, Pernu, Pietilä & Räsänen 2002). Tästä on nimenomaan kysymys myös kahden tutkinnon suorittamisessa ja sen ohjauksessa, jota kehityshankkeenikin käsittelee.

Opinto-ohjausta on ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteissa varattu 1,5 opintoviikkoa. Tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitoksessa ja suunnittelee opintonsa sekä sitoutuu opiskeluun. Silloin hänen on tiedettävä opintojensa sisältö sekä siihen liittyvä valinnaisuus. Ammatillisella puolella käytetään kahta mallia opinto-ohjauksen järjestämisessä. Keskitetyssä mallissa ohjauksesta vastaa yksi tai useampi päätoiminen opinto-ohjaaja. Hajautetussa mallissa ohjauksen resurssia on jaettu ammatillisille opettajille niin, että he opetuksen ohella vastaavat oman koulutusalan tai linjansa ohjauksesta. Lisäksi ohjausta tekevät opetusryhmistä vastaavat opettajat. Kuitenkin on sanottava, että valta-osa oppilaitoksista ei edusta puhtaasti kumpaakaan mallia. (Numminen, Jankko, Lyra-Katz, Nyholm, Siniharju & Svedlin 2002).

Opinto-ohjauksen tarve nykypäivänä niin yksilön kuin yhteiskunnankin näkökulmasta on kiistaton. Ohjauksessa on kuitenkin puutteita, vaikka tilanne on kuitenkin koko ajan paranemaan päin. Tämä käy esille opetushallituksen tekemässä opinto-ohjauksen tilan arvioinnissa vuodelta 2002. Siinä arvioitiin opinto-ohjauksen tuloksellisuutta myös ammatillisessa koulutuksessa sekä sen jälkeen siirryttäessä työelämään tai jatko-opintoihin. Ylipäänsä opinto-ohjauksen saatavuudessa todettiin suuria puutteita. Ohjattavien määrä opinto-ohjaaja kohden vaihteli 7:stä 1042:een. Päätoimisilla opinto-ohjaajilla oli arviointiraportin mukaan ohjattavia keskimäärin 510. Tilanne on oppilaitoksessamme aikalailla samansuuntainen. Siirtymävaiheen ohjauksen puute näkyy selkeimmin siinä, että aloittaneista opiskelijoista peräti 80 prosenttia oli epävarmoja sen suhteen olivatko he valinneet oikean alan. (Numminen, Jankko, Lyra-Katz, Nyholm, Siniharju & Svedlin 2002).

Peruskoulussa annettava uranvalinnan ohjaus ei anna riittävästi aineksia ammatinvalintaan. Näin ollen myös ammatillisen koulutuksenkin aikana on opiskelijoille annettava ammatillisen suuntautumisen ohjausta. Voidaan sanoa, että kaikilla kouluasteilla ammatillisen suuntautumisen ohjaaminen on liian vähäistä. Ongelma johtuu osittain myös siitä, että kaikilla kouluasteilla on pulaa koulutetuista opinto-ohjaajista. Kuitenkin erityisesti ammatillisessa koulutuksessa toimii erityisen paljon kouluttautumattomia henkilöitä. Nykyinen ohjausjärjestelmä ei pysty vastaamaan jatkuvasti kasvavaan kysyntään. Koulutusjärjestelmässä tapahtuneet muutokset kuten luokaton lukio, kahden tutkinnon suorittaminen ja ammattikorkeakoulu-järjestelmä ovat lisänneet merkittävästi ohjauksen tarvetta. Työelämässä on siirrytty varmoista ammanteista ja työpaikoista jatkuvan muutoksen ja epävarmuuden maailmaan. Ohjausta tarvitaan siis läpi elämän. Se luo ihmisille mahdollisuuksia löytää oma paikkansa

työelämässä ja sitä kautta yhteiskunnassa. Toisaalta ohjauksen kautta työelämä ja urasuunnittelu muuttuvat oman elämän osiksi. (Onnismaa 2003).

3 OPPILAITOSESITTELY

3.1 Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti

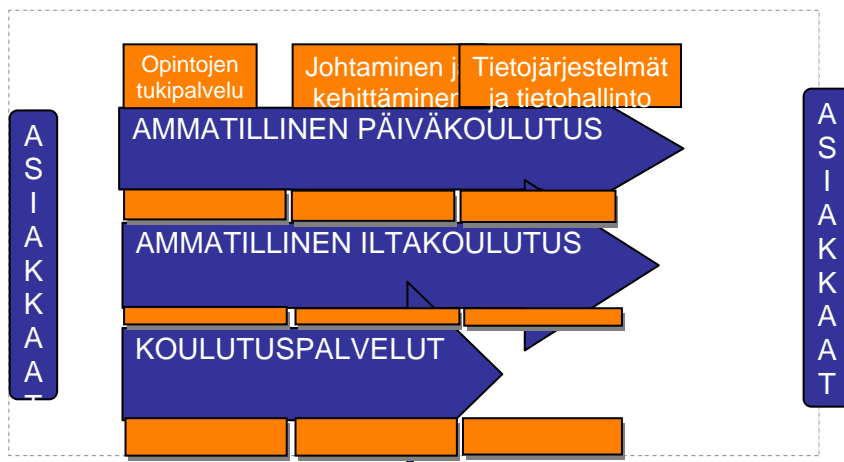
Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti (SLK) on maamme vanhin suomenkielistä kaupallista opetusta antava oppilaitos ja se on perustettu vuonna 1898. Oppilaitoksestamme on kahteen kertaan irrotettu osia, joista sitten on muodostettu omat oppilaitoksensa. Ensimmäinen irtautuminen tapahtui vuonna 1911, jolloin Suomen Liikemiesten Kauppaoppilaitoksen ylioppilasluokista muodostettiin Helsingin kaupakorkeakoulu. Seuraavaa muutosta odoteltiin jo sitten kauemmin. Maassamme aloitettu ammattikorkeakoulujärjestelmän luominen vaikutti myös Suomen Liikemiesten Kauppaopiston toimintaan. Ammattikorkeakoulukokeilu aloitettiin yhdessä Atk-Instituutin ja Helsingin sihteeriopiston kanssa vuonna 1992. Toiminta vakinaistettiin 1997 ja sen seurauksena syntyi Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulu eli Helia. Tähän yksikköön irrotettiin oppilaitoksemme silloinen opistotasonkoulutus. Vuonna 1999 oppilaitokseemme liittyi Atk-Instituutin jäljelle jäänyt osa eli toisen asteen koulutus ja näin syntyi nykyinen oppilaitoksemme. Oppilaitos on yksityinen ja sitä ylläpitää Suomen Liikemiesten Kauppaopiston säätiö. (Santonen 1998)

Oppilaitoksemme on toisen asteen ammatillinen oppilaitos, jossa voi suorittaa liiketalouden perustutkinnon eli merkonomiopinnot tai tietojenkäsittelyn perustutkinnon eli datanomiopinnot. Molempia perustutkintoja voi opiskella myös kaksoistutkintoina, jolloin opiskelijoille on järjestetty mahdollisuus käydä lukio-opintoja omassa talossa. Yhteistyökumppaneina ovat Töölön Yhteiskoulun aikuislukio ja Mäkelänrinteen lukio sekä Kulosaaren yhteiskoulu, joissa on mahdollista suorittaa kaksoistutkinto englanniksi. Lisäksi oppilaitoksellamme on kaksoistutkintoa suorittava yhteistyöryhmä Mäkelänrinteen lukion kanssa. Puolet ryhmän opiskelijoista tulee heiltä ja puolet meiltä SLK:sta. Merkonomiopinnot voi suorittaa kokonaisuudessaan myös englannin kielellä QBA-tutkintona. Koulutusohjelmaksi kaikille linjalle valituille opiskelijoille tulee asiakaspalvelu- ja markkinointi. Myös suomenkielisen linjan valinnut opiskelija voi valita itselleen yksittäisiä kursseja, jotka ovat englanniksi. Tutkinnon voi suorittaa myös iltaopintoina jolloin opiskelu on näyttöihin perustuvaa eikä se silloin sisällä teoriaopintoja kuin valmistavalla osuudella. Oppilaitoksessamme toimii myös koulutusosasto, joka tarjoaa perus-, jatko-, ja täydennyskoulutuspalveluja yrityksille, julkisyhteisöille sekä yksityishenkilöille. Lisäksi oppilaitoksemme järjestää oppisopimuskoulutukseen liittyvää teoriakoulutusta. Opetustarjonta on siis erittäin laajaa ja vaatii myös opinto-ohjaajalta suurta perehtyneisyyttä ja asiantuntijuutta.

3.2 Ohjausverkoston toiminta SLK:ssa

Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin ohjaustoiminnan tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään. Tässä tehtävässä häntä tukee koko oppilaitoksen henkilökunta. Ohjaustarpeen lisääntyminen ja sen monimuotoisuus on tiedostettu oppilaitoksessamme. Tämän vuoksi ohjauksen työnjaossa on toteutettu jaettua ohjausvastuuta sekä laaja-alaista ohjauksellista verkostoyhteistyötä. Voidaan sanoa, että oppilaitoksessamme toteutetaan holistista opiskelijakeskeistä ohjausta, kuten se on esitetty Helena Kasurisen artikkelissa Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa (2004).

Lukuvuoden 2006 alusta lähtien oppilaitoksessamme tehtiin organisaatiouudistus, jonka seurauksena opintojen tukipalveluista, johon opinto-ohjauskin oppilaitoksessamme kuuluu, muodostettiin oma yksikkönsä. Ohessa uuden mallin mukainen organisaatio kaavio (kuvio1).

Kuvio 1 Suomen Liikemiesten Kauppaopisto- Atk-Instituutin organisaatio kaavio.

Ohjauksen asiantuntijuus on porrastettua johtuen siitä, että opiskelijoiden tarvitsemat ohjauspalvelut ovat hyvin erilaisia. Pidemmälle erikoistunutta ohjaushenkilöstöä käytetään sen mukaan, mitä erityisempi opiskelijan ohjaustarve on. Keskeinen ajatus tässä ohjausmallissa on se, että opettajat osallistuvat entistä enemmän opiskelijoiden ohjaukseen. Opiskelijoiden ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota yksilöllisyyteen ja itsenäisyyteen. Holistisessa opiskelijakeskeisessä ohjauksessa oleellista on ohjauksen eri osa-alueiden, kuten tässä tapauksessa, opiskelun ja oppimisen ohjauksen, ammatillisen suuntautumisen ohjauksen sekä psykososiaalisen tuen liittäminen yhteen. Näissä kaikissa opiskelija ja hänen ryhmänsä muodostavat ohjaustoiminnan keskuksen. Kuviossa 2 on esitetty Suomen Liikemiesten Kauppaoppilaitos – Atk-Instituutin

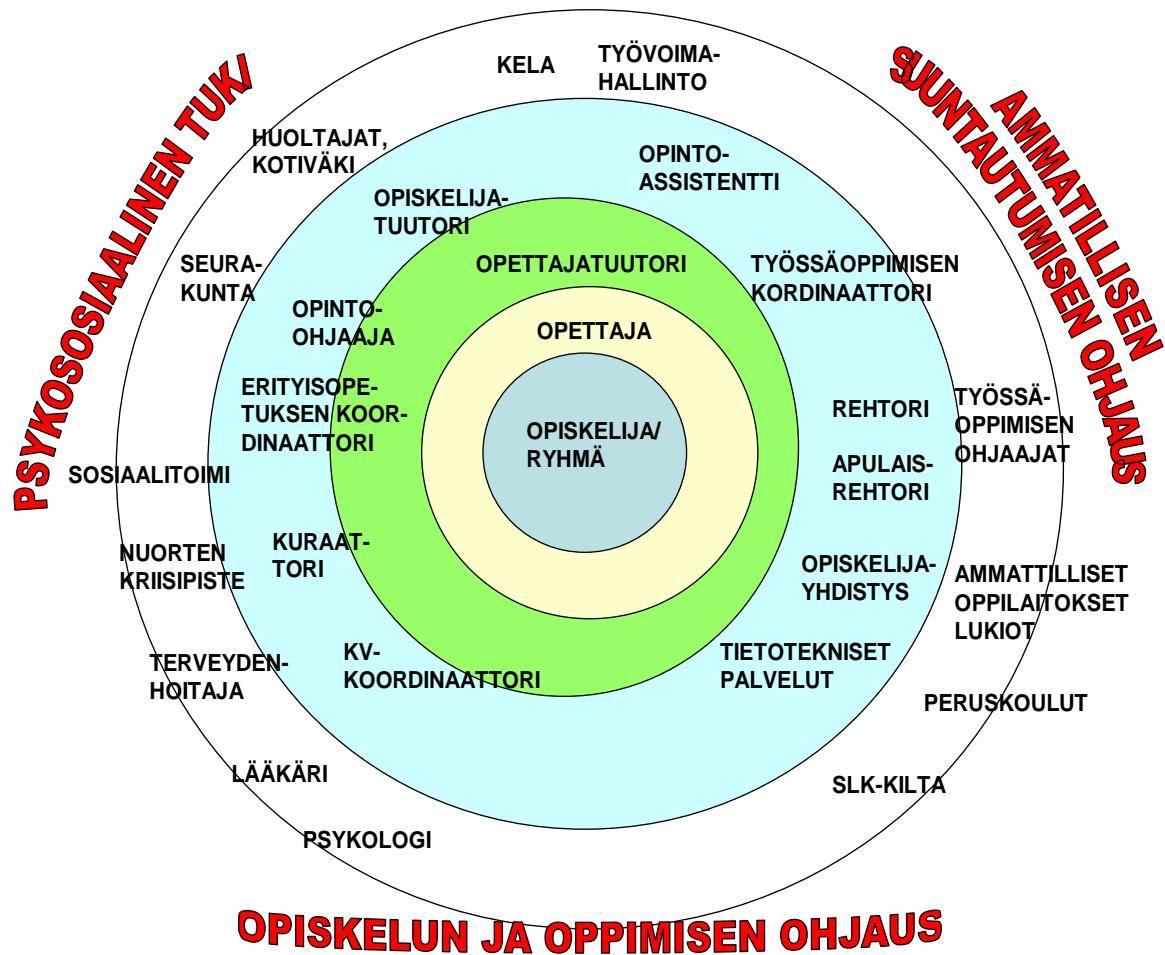
opiskelijakeskeinen ohjauksen kokonaisuus ja vastaavasti taulukkoon 1 on purettu ohjauksen tärkeimmät tehtävät ja niistä vastuussa olevat henkilöt. Koko seuraava luku perustuu Suomen Liikemiesten Kauppaopisto- Atk-Instituutin ohjaussuunnitelmaan, joka on osa oppilaitoksen opetussuunnitelmaa vuodelta 2006.

Opiskelijan lähin ohjauksesta huolehtiva ihminen on häntä kulloinkin opettava opettaja. Hän ohjaa opiskelijaa oman oppiaineensa opiskelussa ja huolehtii opiskelutaitojen kehittymisestä. Opiskelijaa ohjataan itsenäiseen sekä pitkäjänteiseen opiskeluun. Ensisijaisesti opettaja auttaa opiskelijaa hänen oppimisvaikeuksissa tukiopestusta antamalla. Tarpeen vaatiessa opettaja lähettää erityisen tuen tarvitseman opiskelijan joko opinto-ohjaajan tai erityisopetuksen koordinaattorin luo. Opettajan on sisällytettävä opetukseensa ammatillisen suuntautumisen ohjausta, joka tukee opiskelijan ammatillista kasvua ja ammatti-identiteetin kasvua. Opettajan tulisi muuttua opiskelijan ohjaajaksi ja tukijaksi, joka auttaa oppimisen solmukohdissa ja käynnistää opiskelijassa erilaisia oppimisprosesseja. Opiskelijan opintojen sujumisen kannalta opettajan olisi kiinnitettävä erityinen huomio ongelmien ennaltaehkäisemiseksi ilmoittamalla mahdollisimman varhain esimerkiksi poissaoloista opettajatutorille ja opinto-ohjaajalle.

Opettajatutor vastaa opiskelijan lähiohjauksesta. Ohjauksen tavoitteena on muodostaa opiskelijalle yleiskuva oppilaitoksesta ja sen toimintakulttuurista. Lisäksi opettajatutorin tulee antaa objektiivinen kuva oppilaitoksen sisältämistä opiskeluvaihtoehtoista. Hän luo opiskelulle myönteistä ilmapiiriä sekä tukee opiskelijoiden ryhmäytymistä. Opettajatutor auttaa opiskelijoita orientoitumaan ja sitoutumaan ammatillisiin opintoihin. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman teossa opettajatutori ohjaa opiskelijaa opiskelun alkuvaiheessa käytyjen haastattelujen aikana. Tarvittaessa ohjauskeskusteluja voidaan käydä opintojen edetessä jos opiskelija näkee siihen tarvetta. Opettajatutorin tulee seurata opintomenestystä ja hänen on oltava yhteydessä alaikäisen opiskelijan huoltajiin tarpeen vaatiessa.

Opinto-ohjaajalla on päävastuu ohjauksen kokonaissuunnittelusta. Hän työskentelee yhteistyössä opettajien, opettajatutoreiden ja muiden ohjaustyöhön osallistuvien kanssa. Opinto-ohjaaja auttaa ja tukee opettajia ja opettajatutoreita ohjauksen toteuttamisessa. Hänen asiantuntijuutensa korostuu erityisesti niiden opiskelijoiden kohdalla, joilla on poissaoloja, motivaatio-ongelmia tai muita opiskelun etenemiseen liittyviä pulmia. Opinto-ohjaajan on tällöin autettava ja tuettava opiskelijaa jäsentämään hänen sen hetkinen opiskelu- ja elämäntilanteensa. Samoin opinto-ohjaaja on tällöin vastuussa yksilöllisten tavoitteiden ja tukitoimien suunnittelusta. Opinto-ohjaajan tehtäviin kuuluu opastaa opiskelijaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman teossa. Lisäksi hän tekee aiemmin opiskelijoille opintojen hyväksiluvut yhdessä opiskelijan kanssa.

Oppilaitoksen kuraattorin tehtävänä on toimia yhteistyössä opiskelijahuollon sekä tarvittaessa sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden viranomaisten kanssa. Alaikäisen opiskelijan kohdalla on yhteistyökumppanina myös huoltajat. Kuraattori osallistuu oman alansa asiantuntijana opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja kehittämiseen. Hän tukee opiskelijan psyykkistä ja sosiaalista kasvua eri elämänvaiheissa. Opiskelijalla on mahdollisuus keskustella kuraattorin kanssa kaikista luottamuksellisista asioista, jotka koskevat esimerkiksi opintojen etenemistä, opiskelumotivaatiosta, oppimisvaikeuksista, ihmissuhteista, elämäntilanteesta, sekä toimeentuloon ja asumiseen liittyvistä kysymyksistä.

Kuvio 2 Holistinen opiskelijakeskeinen ohjaus sovellettuna Suomen Liikemiesten kauppaopisto – Atk-Instituutissa.

Yksilöllisten opetusjärjestelyiden koordinoinnista erityistä tukea vailla oleville opiskelijoille vastaa oppilaitoksemme erityisopetuksen koordinaattori. Niihin turvaututaan jos tuki- ja klinikkaopetus eivät riitä. Opettajien kanssa tehtävä yhteistyö korostuu, jotta mahdolliset oppimisvaikeudet tulisivat nopeasti tietoon ja opiskelijaa voitaisiin auttaa mahdollisimman pian. kaikille peruskoulupohjaisille opiskelijoille tehdään Niilo Mäki Instituutin oppimisvaikeuksien seulontatesti. Sen jälkeen aloitetaan opiskelijalle suunnattavien tukitoimien suunnittelu. Erityisopetuksen koordinaattori ja opinto-ohjaaja laativat yhdessä erityisopetusta tarvitsevalle opiskelijalle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS). Siinä on määriteltävä opiskelijan tiedot, taidot vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä yksilöllisen oppimisen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.

Oppilaitoksen opinto- tai tietohallintoassistentti ylläpitää opiskelijahallintojärjestelmää ja hän auttaa ja neuvoo opiskelijaa erilaisissa opiskeluun liittyvissä käytännön asioissa. Näitä ovat esimerkiksi opintotukiasiat ja opintososiaaliset etuudet. Hänen tehtävä on

antaa puhelinneuvontaa oppilaitokseen pyrkiville henkilöille. Lisäksi hän lähettää kutsukirjeen oppilaitokseen valituille henkilöille ja ottaa vastaan opiskelijoiden läsnäoloilmoittautumiset sekä erilaiset opiskelijan opintoon liittyvät lomakkeet. Opinto- tai tietohallintoassistentti antaa myös opiskelutodistuksen, todistuksen juna- ja linja-autolippuja varten, virallisen, allekirjoitetun opintosuoritusotteen sekä käsittelee työssäoppimisen matka- ja ruokailukustannusten hakemukset. Hänen tehtävänä on seurata opiskelijoiden opintosuoritusten kertymistä ja opiskeluaikaa opiskelijahallintojärjestelmän avulla. Hän antaa neuvontaa opintotukiasioissa ja vastaanottaa opintotukihakemuksia ja tekee yhteistyötä Kelan kanssa opintotukiasioissa.

Uusien opiskelijoiden vastaanottamisesta huolehtii opiskelijatutor, joka tapaa heidät ryhmänä ja edesauttaa ryhmään sopeutumista ja opiskeluyönteisen ilmapiirin syntyä. Opiskelijatutorin tehtävänä on perehdyttää uudet opiskelijat oppilaitoksen käytäntöihin ja koulurakennukseen. Lisäksi hän kertoo opintoon liittyvistä asioista, esim. eri opintojaksoista ja työssäoppimisesta.

Opiskelijavalinnasta ja opiskelijoiden sisäänoton määrällisestä suunnittelusta vastaa apulaisrehtori. Hän johtaa kansainvälistä toimintaa ja suunnittelee sekä aikatauluttaa opintotarjonnan. Koulutusjohtajan tehtäviin kuuluu opintojen tukipalveluiden johtaminen. Hän vastaa opintojen hyväksiluvun ohjauksesta ja korvaavien suoritusten hyväksymisestä. Koulutusjohtaja toimii myös opiskelijahuoltoryhmän puheenjohtajana ja kokoonkutsujana. Lisäksi hänen tehtäviinsä kuuluu opintojen keskeytys päätösten tekeminen.

Työssäoppiminen on oleellinen osa tämän päivän ammatillista koulutusta. Tämän vuoksi oppilaitoksessamme on ohjauksellisesti päädytty tehtävän kahtiajakoon. Oppilaitoksessamme työssäoppimisenkoordinaattori vastaa työssäoppimisen tiedotuksesta sekä toteutuksesta. Hänellä on päävastuu opiskelijoiden työssäoppimispaikkojen hakemisen ohjauksesta. Työssäoppimisenkoordinaattori järjestää lukukausien alussa työssäoppimisen infotilaisuuksia, joissa hän perehdyttää opiskelijat työssäoppimiseen ja siihen liittyviin käytännön asioihin. Tarvittaessa hän avustaa opiskelijaa työssäoppimispaikan hankinnassa.

Työssäoppimista ohjaava opettaja taas vastaa ohjattavien opiskelijoidensa osalta työssäoppimiseen liittyvästä tiedottamisesta ja perehdyttämisestä. Lisäksi hän vastaa ennen työsuuden alkamista hankitun työssäoppimispaikan soveltavuudesta ja sen hyväksymisestä. Hän vastaa työssäoppimistehtävien ohjauksesta yhdessä työnantajan nimeämän työpaikkaohjaajan kanssa. Opiskelijan kannalta tärkeän opinnäytetyön ohjaaminen kuuluu hänelle. Työssäoppimista ohjaava opettaja on myös opiskelijan opiskelun päättövaiheen opettajatutor, joten hän seuraa opiskelijan opintojen etenemistä ja loppuunsaattamista ja on tarvittaessa yhteydessä opiskelijaan tai opinto-ohjaajaan. Opiskelijan elämäntilanteeseen tai elämäntapoihin liittyvää ohjausta antaa terveydenhoitaja. Hän neuvoo ja ohjaa erilaisissa terveyteen liittyvissä asioissa, jollaisia ovat esimerkiksi ravitsemus, liikunta, raskauden ehkäisy, unettomuus, masennus tai stressin hallinta.

Asiat	Ohjauksesta ja neuvonnasta vastaa
Aikaisempien opintojen hyväksilukeminen	Opinto-ohjaaja, aineenopettaja
Ammatillisen ja persoonallisen kasvun ohjaus	Aineenopettaja, opinto-ohjaaja, opettajatutor, työnohjaaja
HOPS-keskustelu, sen laadinta ja päivitys	Opettajatutor
Henkilökohtaiset tukisuunnitelmat ja opetusjärjestelyt, HOJKS	Erityisopettaja, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja
Kahden tutkinnon opiskeluun perehdyttäminen	Opettajatutor, opinto-ohjaaja
Kansainvälinen opiskelijavaihto	Kansainvälisen toiminnan assistentti
Kaupan ja hallinnon alaan ja perustutkinnon rakenteeseen perehtyminen	Opettajatutori, opinto-ohjaaja
Lukivaikeuksien seulontatesti peruskoulupohjaisille	Erityisopettaja, opinto-ohjaaja
Lukujärjestyksen laadinta	Opettajatutor, opinto-ohjaaja
Ohjaus- ja tukipalveluihin tutustuminen	Opinto-ohjaaja, erityisopettaja
Opintojen seuranta	Opettajatutor, opinto-ohjaaja, opintoassistentti
Opintojaksojen tavoitteet, sisällöt, suoritusmuodot ja arviointiperusteet	Aineenopettaja
Opiskelijoiden vastaanottaminen ja ohjaaminen aloitustilaisuuteen	Opiskelijatutor
Opintososiaaliset etuudet, opintotuki ja koulumatkatuki	Opintoassistentti
Oppilaitoksen käytännöt, säännöt, tavat ja opiskeluympäristöön tutustuminen	Opettajatutor, opiskelijatutor
Opintojaksoille ja osille ilmoittautuminen	Opettajatutor, opinto-ohjaaja, opiskelijatutor,
Opintojen keskeyttäminen	Opinto-ohjaaja, koulutusjohtaja
Opintotoimiston palveluihin tutustuminen	Opintoassistentti
Opiskelijaksi ilmoittautuminen ja aloitusmateriaalin saanti	Opintoassistentti
Opiskelijaterveydenhuoltoon tutustuminen	Terveystenhoitaja
Opintojen valinnaisuus	Opinto-ohjaaja, aineenopettaja
Opintojakson osan palaute	Aineenopettaja
OPOK-infot	Opinto-ohjaaja
Ryhmän yhteisten pelisääntöjen sopiminen	Opettajatutor
Ryhmäytyminen ja toisiin tutustuminen	Opettajatutor, opiskelijatutor
Suoritettujen opintojen tarkistus	Opinto-ohjaaja, opintoassistentti
Tiedonkulku oppilaitoksessa	Opettajatutor, opiskelijatutor
Tietokoneiden ja järjestelmien käyttäminen	Opinto-ohjaaja, opettajatutor
Tuki- ja klinikkaopetus	Opettajatutor, aineenopettaja
Työllisyys- ja jatko-opiskelumahdollisuudet	Opinto-ohjaaja, työssäoppimista ohjaava opettaja
Työssäoppiminen	Työssäoppimisenkoordinaattori, opinto-ohjaaja, työssäoppimista ohjaava opettaja
Yhteydenpito alaikäisen opiskelijan huoltajiin	Opettajatutor, opinto-ohjaaja

Taulukko 1 Ohjauksen eri muodot ja niistä vastuussa olevat henkilöt Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissa

Ohjaus-, neuvonta- ja tukitoiminnan verkostoyhteistyöhön voivat osallistua kaikki oppilaitosyhteistyön jäsenet. He voivat toiminnallaan edistää yhteistä hyvinvointia, osallistua tietyissä rajoissa ongelmatilanteiden ratkaisemiseen sekä ohjata apua että tukea tarvitsevia opiskelijoita eri asiantuntijoiden luokse oppilaitoksessa. Tällaisen yhteistyön kehittäminen tähtää siihen, että otamme oppilaitoksessamme opiskelijan yksilöllisyyden entistä enemmän huomioon ja pyrimme näkemään opiskelijan elämäntilanteen kokonaisuutena.

Oppilaitoksen ulkopuoliset asiantuntijat työskentelevät yhteiskunnan ohjaus- ja tukipalveluorganisaatioissa tai ovat esimerkiksi työssäoppimisen ohjaajia työpaikoilla. Ohjaus- ja tukipalveluorganisaatioiden kanssa tekevät yhteistyötä pääasiassa opinto-ohjaajat. Ulkopuoliset asiantuntijat voivat osallistua myös oppilaitoksen ohjaustoiminnan kehittämiseen ja henkilöstön kouluttamiseen. Opinto-ohjaaja vastaa myös yhteistyöstä peruskoulujen, lukioiden ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Holistisen opiskelijakeskeisen ohjauksen mukaan kaikki ohjaustahot tekevät yhteistyötä ja tukevat toistensa työtä. Yhteistyön avulla saadaan myös ohjauksen eri osa-alueet paremmin liitettyä yhteen. Näin siis teoriassa.

4. KAKSOISTUTKINTO JA SEN OHJAAMINEN SUOMEN LIIKEMIESTEN KAUPPAOPISTO – ATK- INSTITUUTISSA

4.1 Kahden tutkinnon mallit oppilaitoksessamme

Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti on yksityinen säätiöiden hallitsema oppilaitos. Tämä asettaa omat haasteensa ja toisaalta vaikeutensa opetuksen järjestämiselle. Oppilaitoksemme pitkäaikaisena tehtävänä on ollut ainoastaan ammatillisen koulutuksen antaminen niin merkonomeille kuin datanomeillekin. Pikku hiljaa 90-luvulla yleistynyt niin sanottu kahden tutkinnon suorittaminen sai aikaan sen, että asiasta alettiin keskustella myös oppilaitoksessamme. Kyseessä olevassa mallissahan annetaan opiskelijalle mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto ammatillisen toisen asteen tutkinnon lisäksi. Opiskelija ei suorita koko lukion oppimäärää, vaan hänelle on oikeus suorittaa ylioppilastutkinto, koska hän on suorittanut aiemmin toisen asteen ammatillisen tutkinnon. Kahden tutkinnon suorittajia oli aina silloin tällöin opiskelijoiden joukossa ollut, mutta he olivat suorittaneet sen aikalailla omatoimisesti. Opiskelijat saivat opinnoistaan hyväksiluvut, joten varsinainen opiskeluaika ei heillä ollut sen pidempi kuin muillakaan.

Keskusteluja kahden tutkinnon mahdollistamisesta käytiin pitkin vuosituhanen taitetta. Vastaavat tutkinto mahdollisuudet olivat yleistymässä monissa ammatillista oppilaitoksissa eikä säätiön hallitus, kuten ei myöskään oppilaitoksen henkilökunta halunnut jäädä vallitsevassa kehityksessä jälkeen. Kilpailu opiskelijoista oli kiristynyt jatkuvasti, vaikka se ei vielä oppilaitoksemme hakumäärissä vielä näkynytään. Tulevaisuuteen haluttiin kuitenkin varautua. Samaan aikaan oli kuitenkin käynnissä silloisen Suomen Liikemiesten Kauppaopiston ja Atk-Instituutin yhdistäminen, joka vaati erittäin suuria ponnisteluja kaikilta siihen liittyviltä tahoilta. Ratkaisu kahden tutkinnon tarjoamisesta opiskelijoille siirtyi eteenpäin.

Vuonna 2002 alettiin tunnustella vaihtoehtoja erilaisten tutkintomallien järjestämiselle. Alusta alkaen oli aikalailla selvää se, että lukio-opetus tulee löytää ulkopuoliselta taholta. Opettajakunnan voimavarat ja toisaalta kokemus eivät antaneet mahdollisuutta opetuksen muunlaiseen organisoimiseen. Toisaalta sellainen olisi ollut juridisestikin mahdotonta, koska oppilaitoksellamme ei ole oikeutta lukiokoulutuksen antamiseen eikä sitä kautta ylioppilaskirjoitusten järjestämiseen. Rehtori ei siis olisi voinut julistaa kokeilaita ylioppilaisiksi. Itse emme voisi opetusta siis järjestää. Näin ollen vaihtoehtoja jäi jäljelle vain yksi. Alkoi aktiivinen vaihe yhteistyölukion löytämiseksi.

Suureksi ongelmaksi muodostui se, että koulu on yksityinen. Kunnallisten ja valtion omistamien oppilaitosten kanssa neuvottelut kariutuivat. Käydyissä neuvotteluissa ongelmaksi nousi jatkuvasti opetuksen rahoittaminen. Julkisella sektorilla toimivien oppilaitosten kanssa ei onnistuttu pääsemään yhteisymmärrykseen siitä, miten opetuksesta syntyvät kustannukset pystyttäisiin kattamaan. Lukioilla olisi ollut suuri halukkuus yhteistyön aloittamiseen, mutta kunnallishallinnon kanssa yhteistä säveltä ei löytynyt. Tämän vuoksi ainoiksi vaihtoehdoiksi nousivat yksityiset lukiot, joiden

toimintaa ei säädellä samalla tavalla kuin julkishallinnon alaisena toimivien lukioiden. Toisaalta yksityiset lukiot olivat tietysti luonnollisin vaihtoehto yhteistyökumppaneiksi, koska oma oppilaitoksemmekin on julkishallinnosta irrallaan oleva toimija.

4.1.1 Yhteistyö Töölön yhteiskoulun aikuislukion kanssa

Monivaiheisten ja pitkällisten neuvotteluiden kautta päädyttiin siihen lopputulokseen, että yhteistyökumppaniksi valikoitui Töölön yhteiskoulun aikuislukio, jota ylläpitää Töölön Yhteiskoulu oy. Valinta oli loppujen lopuksi kohtuullisen helppo, sillä fyysiseltä sijainniltaan Töölön yhteiskoulun aikuislukio oli oppilaitostamme lähin lukio. Toisaalta sen vahvuutena oli myös se, että Töölön aikuislukio on yksityinen oppilaitos, kuten on myös Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituuttikin. Kumpaakin oppilaitosta johdetaan yksityisen liikeyrityksen tavoin, jolloin yksittäisten kurssien ostaminen oppilaitokselta toiselle muodostui ongelmattomaksi. Samalla opiskelijoille avautui mahdollisuus suorittaa oppilaitosten välisen sopimuksen ulkopuolella olevia opintoja Töölön aikuislukiossa iltaopintoina.

Neuvotteluiden pohjalta alettiin valmistella kahden tutkinnon suorittamisvaihtoehtoa kevään 2004 yhteishakua ajatellen. Oma yhteishakukoodia kyseiselle tarjonnalle ei kuitenkaan saatu aikaiseksi. Peruskoulun pohjalta suoritettavaan merkonomi- ja datanomikoulutukseen valituille päätettiin tarjota aloittaville opiskelijoille suunnatussa kesäkirjeessä mahdollisuutta aloittaa kahden tutkinnon suorittaminen. Seuraavan vuoden keväänäkään ei kahden tutkinnon suorittajille saatu vielä omaa hakukoodia yhteishakuun, joten valintamenettelyssä päädyttiin tarjoamaan kahden tutkinnon suorittamismahdollisuutta kaikille oppilaitokseen valituille peruskoulupohjaisille opiskelijoille. Vasta syksyn 2005 yhteishaussa saatiin oma hakukoodi sekä merkonomeille että datanomeille, jotka halusivat suorittaa perustutkinnon lisäksi ylioppilastutkinnon. Tuon ajankohdan jälkeen ovat kahden tutkinnon suorittajat valikoituneet yhteishaun kautta. Näin ollen nykyinen tilanne on se, että oppilaitokseemme ei ole yhteisvalinnan kautta valittu kahden tutkinnon suorittajia kuin vasta kolme kertaa. Järjestäytymätön tilanne opiskelijavalintojen suhteen on saanut aikaiseksi monia ongelmia, joita käsittelemme myöhemmässä vaiheessa.

Seuraavassa vaiheessa alettiin miettiä, millaisia opintoja opiskelijoille haluttiin tarjota. Kyseessä oli selkeä ostopalvelu eli Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti osti opiskelijoiden tarvitsemat lukiokurssit Töölön yhteiskoulun aikuislukiolta. Yksityisen oppilaitoksenkin on tarkkaan mietittävä, miten kohdentaa niukat rahavaransa opetusta järjestäessään. Muutamille yhteisten aineiden opettajille, jotka oppilaitoksesammme edustavat lukiossa opettavia oppiaineita, annettiin tehtäväksi verrata omien kurssiensa ja lukiossa opettavien kurssien sisältöjä. Näin haluttiin karsia mahdolliset päällekkäisyydet kurseista pois ja saada aikaiseksi mahdollisimman hyvä ja kattava opetustarjonta. Kauppaoppilaitoksen oma opetushan on varsinkin moniin muihin ammatillisiin koulutuksiin verrattuna monissa oppiaineissa jo valmiiksi aika lähellä lukion tarjontaa. Toisaalta ammatillisen tutkinnon suorittavien opiskelijoiden, jotka osallistuvat ylioppilaskirjoituksiin, ei tarvitse suorittaa kaikkia pakollisia kursseja kirjoitettavaksi valitsemisissaan oppiaineissa. Näin ollen pitäisikin varmaan puhua ylioppilaskirjoituksiin valmentavasta koulutuksesta, jonka tavoitteena on ylioppilastutkinto.

Monien pohdintojen ja vertailuiden kautta päädyttiin tarjoamaan seuraavanlaista opintotarjontaa kahden tutkinnon suorittajille. Äidinkielessä, joka on ainoa pakollinen kirjoitettava aine, päätettiin tarjota ainoastaan kolme lukion kurssia. Tähän päädyttiin siksi, että yhteisten aineiden kokonaisuus sisältää neljän opintoviikon verran äidinkieltä, joiden kurssisisällöt ovat aikalailla lukiokursseja vastaavia. Ruotsia ammatillisella puolella opetetaan sen verran vähän, että sitä päätettiin tarjota neljä kurssia. Samoin englannin opetuksen tila on samanlainen kuin ruotsin, joten siinä tarjotaan mahdollisuutta viiden lukiokurssin suorittamiseen. Matematiikkana luetaan vain lyhyttä oppimäärää, jota tarjotaan kolmen kurssin verran. Matematiikassa tilanne on samanlainen kuin äidinkielessä eli omaa opetustarjontaa on molemmissa oppiaineissa niin paljon, että enempään ei katsottu olevan tarvetta. Reaaliaineista tarjotaan yhteiskuntaoppia ja psykologiaa, joista tarjotaan molemmista kahta kurssia. Oppiaineina ne sopivat erittäin hyvin kaupalliselle alalle, koska molempiin opiskelijat ovat saaneet tutustua osittain yhteisissä ja toisaalta ammatillisissa opinnoissa. Opiskeltavia kursseja on siis tarjolla ainoastaan 19 kappaletta. Pakollisen äidinkielen lisäksi mahdollisia kirjoitettavia aineita ovat siis toinen kotimainen, englanti, lyhyt matematiikka sekä psykologia tai yhteiskuntaoppi reaaliaineista.

Opetuksen järjestelyjen suhteen päästiin erittäin hyvään ratkaisuun. Niiden suhteen päädyttiin siihen, että lukiokurssit opetetaan Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin tiloissa. Opiskelijoiden ei siis tarvitse siirtyä opetusta varten minnekään muualle, vaan opettajat tulevat Töölön yhteiskoulun aikuislukioista pitämään tunnit oppilaitokseemme. Tällä saavutetaan monia hyötyjä. Jos opetus olisi pidetty Töölön yhteiskoulussa, joka sijaitsee noin kilometrin päässä, olisi siirtymiseen kesken koulupäivän pitänyt varata aikaa. Lisäksi opintoja olisi pitänyt sijoittaa joko aamuihin tai iltapäiviin. Nykyisellä järjestelyllä opinnot voidaan sijoittaa mihin tahansa ajankohtaan, koska opettajan saaminen yhteistyökoulusta omaan laitokseemme on vaivatonta. Toisaalta varsinkin iltapäiviin sijoitetut lukiokurssit eivät ole pedagogisessa mielessä järkeviä, sillä pitkän päivän lopulla opiskelutehokkuus ei enää ole parhaimmillaan. Pidettävät kurssit päätettiin sijoittaa suoraan opiskelijoiden lukujärjestykseen järkevästi kolmeen lukuvuoteen sijoitettuna siten, että ne noudattavat tiettyä hajautettua ylioppilaskirjoitussuunnitelmaa.

Kaikkia opiskelijoita ei tarjolla oleva opetustarjonta ole tyydyttänyt. Heitä on ohjattu ottamaan omatoimisesti haluamiaan kursseja ja oppiaineita Töölön yhteiskoulun aikuislukion iltaopetustarjonnasta. Tällöin heidän opinto-ohjelmastaan on pudotettu pois niitä oppiaineita, joita heidän on voitu katsoa suorittavan korvaavasti. Tällaisia ovat esimerkiksi pitkä matematiikka ja reaaliaineet. Toisaalta pitkän matematiikan kirjoittaja on voinut vaihtaa englannin johonkin toiseen vieraaseen kieleen, jonka hän on mahdollisesti halunnut kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa lyhyenä oppimääränä. Lisäksi monet ovat valinneet ylimääräisenä niitä lukiokursseja, joita opintotarjonnassamme ei ole. Kaikista opiskelijan suorittamista lukiokursseista annetaan niin sanottu hyväksiluku, jolloin ne sisältyvät hänen suorittamaansa toisen asteen ammatilliseen tutkintoon, joka on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa. Hyväksiluvut tehdään ammatillisten aineiden muihin valinnaisiin opintoihin, vapaasti valittaviin opintoihin tai yhteisten opintojen valinnaisiin aineisiin. Näin ollen opiskelija voi korvata lukio-opinnoilla enintään 24 opintoviikkoa ammatillisen tutkinnon valinnaisia opintoja.

4.1.2 Yhteistyö Mäkelänrinteen urheilulukion kanssa

Samaan aikaan vuoden 2004 keväällä, kun yhteistyö Töölön yhteiskoulun aikuislukion kanssa aloitettiin, tarjoutui oppilaitokselle tilaisuus aivan uusi kahden tutkinnon opintojen järjestämismahdollisuus. Mäkelänrinteen urheilulukio oli tehnyt yhteistyötä kahden tutkinnon parissa Helsinki Business Collegen kanssa. Heidän välinen yhteistyö oli kariutunut, mutta Mäkelänrinteen urheilulukio oli halukkuutta tarjota omassa opintotarjonnassaan kahden tutkinnon suorittamisen mahdollisuutta. Tästä syystä he kääntyivät Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin puoleen kysyen mahdollisesta kiinnostuksesta aloittaa yhteistyö. Mäkelänrinteen urheilulukiossa oli ollut tarjolla opiskeluryhmä kahden tutkinnon suorittamiseen, joka oli kohdennettu erityisesti urheiluvalmennuksessa mukana oleville opiskelijoille.

Ongelmaksi meinasi alun alkaen muodostua yhteistyön rahoitus. Mäkelänrinteen urheilulukiota hallinnoi Helsingin kaupunki. Tilanne muodostui samankaltaiseksi kuin se oli ollut aikaisemmin lukioden kanssa käytyjen yhteistyöneuvottelujen aikana. Rahaa ei voitu hallinnollisesti siirrellä kumpaankaan suuntaan. Helsingin kaupungin opetusviraston kanssa käytyjen keskusteluiden jälkeen päädyttiin seuraavanlaiseen ratkaisuun. Yhteistyöryhmän kooksi sovittiin 26 opiskelijaa. Puolet ryhmästä tulee Mäkelänrinteen urheilulukion opiskelijoista ja toinen puoli Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin opiskelijoista. Kumpikin osapuoli saa itse päättää, millä kriteereillä valitsee ryhmään otettavat opiskelijat. Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti järjestää tutkinnon koko opetuksesta 2/3. Mäkelänrinteen urheilulukion velkaa jäämä osuus hoidetaan niin, että heidän opettajansa tulevat pitämään oppilaitoksemme muille kahden tutkinnon suorittajille lukion kursseja. Näin välttyttiin jälleen niin vaikealta rahan liikuttelulta.

Neuvotteluiden tuloksena päädyttiin jatkamaan samalta pohjalta kuin Mäkelänrinteen urheilulukio oli aiemmin Helsinki Business Collegen kanssa toiminut. Opiskelijat eivät saa valita koulutusohjelmaansa, vaan se on koko ryhmällä asiakaspalvelu ja markkinointi. Tämä siksi, koska ryhmän kanssa jouduttiin tekemään erityisjärjestelyitä opetuksen järjestämisen suhteen, jolloin muunlainen toimintatapa ei olisi ollut tarkoituksenmukaista. Toisaalta erittäin monet urheilijat toimivat urheilu-uransa jälkeen työelämässä sellaisissa tehtävissä, joissa koulutuksesta asiakaspalvelussa ja markkinoinnissa on hyötyä.

Yhteistyöryhmän lukiossa opiskelema opintomäärä on huomattavasti laajempi, kuin mitä se Töölön yhteiskoulun aikuislukion kanssa tehtävissä opinnoissa on. Opiskelijat suorittavat 40 kurssia lukion opintoja ja 80 opintoviikkoa ammatillisia opintoja. Opinnot jakautuvat niin, että Mäkelänrinteen urheilulukiossa suoritettavat opinnot hyväksiluetaan siten, että ne korvaavat kaikki ammatillisten aineiden muut valinnaiset opinnot, vapaasti valittavat opinnot sekä yhteiset opinnot. Näin ollen opiskelija suorittaa oppilaitoksemme ainoastaan tutkinnon yhteiset ammatilliset ja koulutusohjelmakohtaiset opinnot. Ammatillisen tutkinnon kannalta hyväksiluvuissa edellytetään ainoastaan sitä, että yhteisten opintojen joukosta löytyvät ne oppiaineet, joita tutkinnon suorittaminen vaatii eli kyseessä on 16 opintoviikon opinnot. Loput 24 kurssia saavat olla opiskelijan itsensä valitsemia lukio-opintoja. Tietenkin on tarkoituksenmukaista, että opiskelija suorittaa niiden aineiden kursseja, jotka hän aikoo ylioppilaskirjoituksissa suorittaa. Opinnot Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-

Instituutissa vastaavat täysin ylioppilaspohjaisen merkonomin suorittamaa toisen asteen opintojen kokonaisuutta, jossa edellä mainitut opinnot saa hyväksiluettua lukion päättötodistuksesta.

Opetuksen käytännön järjestelyissä päädyttiin siihen, että opiskelijat opiskelevat kahtena päivänä viikossa Mäkelänrinteen urheilulukiossa ja kolmena päivänä Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissa. Tähän järjestelyyn päädyttiin siksi, että oppilaitosten jaksotus on erilainen eikä sen vuoksi jaksoittaista opiskeluvaihtoa voitu järjestää. Pedagogisesti jaksottainen opiskeluvaihto olisi kylläkin ollut kaikista paras järjestely. Lisäksi sovittiin, että koska Mäkelänrinteen urheilulukion lajikohtaiset urheiluvallmennukset ovat järjestetty aamuisin aikavälillä kello 8-10, niin silloin ei opiskelijoille Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissakaan järjestetä opetusta.

4.1.3 Yhteistyö Kulosaaren yhteiskoulun kanssa

Oppilaitoksessamme on mahdollisuus opiskella merkonomiopintoja myös englannin kielellä. Tämän QBA- linjan (Vocational qualification in business and administration) suorittaneet valmistuvat asiakaspalvelun ja markkinoinnin koulutusohjelmasta eli koulutusohjelma on valittu heille automaattisesti. Opintokokonaisuutta on tarjottu sekä ylioppilas- että peruskoulupohjaisena toteutuksena. Linjalle hakeudutaan käytännöllisesti katsoen ympäri maailmaa. Erityisesti Afrikan maat ovat olleet erityisen runsaasti edustettuina. Myös useita suomalaisia opiskelijoita on linjalle valittu vuosittain.

Peruskoulupohjaisille opiskelijoille haluttiin tarjota mahdollisuutta kahden tutkinnon suorittamiseen englannin kielellä. Yhteistyökumppaniksi valikoitui Kulosaaren yhteiskoulu, joka myös on yksityinen oppilaitos. Tämä mahdollisti tarvittavan opetuksen saamisen ostopalveluna, koska kyseisiin opintoihin tarvittavaa osaamista ei omasta oppilaitoksesta löytynyt. Halukkaita englannin kielellä tapahtuvan kahden tutkinnon suorittajia ei hirveästi ollut, joten opetusjärjestelyissä päädyttiin siihen, että omaa opintotarjontaa ei järjestetä. Opiskelijamme valitsevat Kulosaaren yhteiskoulun opintotarjonnasta tarvitsemansa kurssit ja menevät sinne myös opiskelemaan.

QBA-ohjelman opiskelijoiden kahden tutkinnon opiskelu on ollut aikalailla vähäistä. Jotkut opiskelijat ovat suorittaneet yksittäisiä kursseja. Varsinaista kahteen tutkintoon tähtäävää opiskelua ei ole havaittavissa. Kaiken kaikkiaan tilanne peruskoulupohjaisissa ryhmissä on erittäin huono. Opiskelijoiden kielitaito ei ole riittävä, jotta he pystyisivät opiskelemaan merkonomitutkinnon englannin kielellä. Peruskoulupohjaista opintolinjaa ei ole käynnistetty enää puoleentoista vuoteen. Kaiken kaikkiaan koko englanninkielinen merkonomikoulutus saattaa olla oppilaitoksessamme tulossa tiensä päähän. Opiskelijoita valmistuu linjalta erittäin vähän. Säätiön hallitus on kiinnittänyt asiaan huomiota, koska erityisesti yksityisessä oppilaitoksessa kaiken toiminnan pitäisi olla kannattavaa. Ylioppilaspohjaisten opiskelijoiden kohdalla on havaittavissa kasvavassa määrin sitä, että he hakeutuvat samanaikaisesti vieressä sijaitsevan ammattikorkeakoulun englanninkieliseen tradenomikoulutukseen, mutta pitävät opintososiaalisten etujen vuoksi opintopaikkansa myös meillä. Tähän heillä on tietysti

lain suoma oikeus, mutta kovinkaan tarkoituksenmukaista se ei oppilaitoksemme näkökulmasta ole.

4.2. Ohjaus Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissa

4.2.1. Ohjaus tällä hetkellä

Kahden tutkinnon suorittajat eivät saa tällä hetkellä sen enempää ohjausta kuin muutkaan opiskelijat. Poikkeuksen tästä tekee Mäkelänrinteen yhteistyöryhmä, jonka lukio-opintoihin on sisällytetty pakollinen opinto-ohjauksen kurssi. Oppilaitoksemme ohjauksen sisältö ei käytännössä katsoen erottele sitä, suorittaako opiskelija pelkkää perustutkintoa tai onko hän kahta tutkintoa suorittava merkonomi tai datanomi.

Opintonsa aloittavat opiskelijat kutsutaan niin sanottuun aloituspäivään noin viikkoa ennen varsinaisen opiskelun aloittamista. Aloituspäivänä ryhmän opettaja- ja opiskelijatutor vastaavat ensisijaisesti luokan ryhmyttämisestä. Opinto-ohjaajilla on myös aika suuri rooli aloituspäivillä, sillä he tarkastavat opiskelijoiden kanssa mahdolliset hyväksiluvut ja niiden vaikutukset lukujärjestykseen. Niin kuin mainitsin, ryhmän lukujärjestykset tehdään aloituspäivän aikana. Viime syksystä siirryttiin peruskoulupohjaisissa ryhmissä luokalliseen järjestelmään, jolloin ryhmä saa valmiit lukujärjestykset koko vuodelle. Siihen opiskelijat sijoittavat ainoastaan valitsemansa valinnaisaineet. Kahden tutkinnon suorittajilla tämä ei tuota ongelmaa, koska he suorittavat lukiokursseja valinnaisaineiden tilalla. Toki he saavat valita valinnaisaineitakin, jos niin haluavat. Muutoin aloituspäivän aikana käydään hiukan läpi tutkinnon rakennetta ja kierrellään oppilaitosta, jotta se tulisi edes hieman tutuksi.

Opettajatutorit pitävät ensimmäisen jakson aikana aloittaville opiskelijoille ammatilliseen uraan orientoivan kurssin, jonka pitäisi antaa valmiudet tutkinnon suorittamiseksi. Opiskelija perehtyy liiketalouden, kaupan, hallinnon ja tietojenkäsittelyn alaan ja ammatteihin. Lisäksi häntä perehdytetään Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin toimintaan sekä ammatillisen perustutkinnon sisältämiin opintoihin. Tavoitteena on myös ajankohtaisista asioista tiedottaminen. Varsinaisia ammatillisten opintojen opiskelutaitoja opetetaan tiedonhaun osuudessa, jossa opitaan hakemaan luotettavaa ja olennaista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä hakupalveluista. Tiedonhaun osuudessa tutustutaan kirjallisen oppimistehtävän tekemiseen ja esittämiseen. Siihen on varattu aikaa yksi oppitunti. Tässä vaiheessa opinto-ohjaaja vierailee tunnilla yhden kerran ja kertoo miten kahta tutkintoa suoritetaan Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissa.

Toisen jakson aikana opettajatutori keskittyy opiskelijoiden henkilökohtaisiin tapaamisiin. Opettajatutorin päävastuulla on tällöin myös opiskelijan ohjaus ja tukeminen henkilökohtaisen opiskeluohjelman (HOPS) laatimisessa ja toteuttamisessa sekä koulutusohjelman valinnassa. Koulutusohjelmasta keskustelu on kuitenkin hieman ennen aikaista, koska opiskelijoilla ei ole vielä tuossa vaiheessa minkäänlaista käsitystä niiden sisällöistä eikä koulutusohjelmakohtaisista eroista. Vasta ammatillisissa opinnoissa tutustutaan eri koulutusohjelmiin siinä määrin, että opiskelija on kypsä tekemään päätöksensä koulutusohjelmasta.

Opintojen aikana kaikille opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus käydä niin sanotuissa OPOK-infotilaisuuksissa. Yhteisissä infotilaisuuksissa, joita on yhteensä viisi, tarjotaan kaikille yhteistä tutkintoja ja SLK:n toimintaa koskevia tietoja yhtenevästi. Koulutusohjelmien esittelyssä kerrotaan koulutusohjelmien painopisteistä, osaamisalueista ja ammateista, joihin eri koulutusohjelmat valmentavat. Kansainvälisissä kontakteissa kerrotaan Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin kansainvälisistä vaihto- ja harjoitteluohjelmista sekä muista oppilaitoksen tarjoamista tavoista edistää opiskelijan kansainvälistymistä. Valmistumisinfossa, joka on ainoa pakollinen OPOK-tilaisuus, ohjataan valmistuvaa opiskelijaa hoitamaan valmistumismuodollisuudet. Lisäksi on jatko-opintoinfo, jossa esitellään alan opiskelijoille sopivia jatko-opintomahdollisuuksia sekä ammattikorkeakouluihin että korkeakouluihin. Kotiväen- ja tutustumisillalla tavoitteena on antaa tietoa Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin toiminnasta ja tutustuttaa opiskelijoiden läheisiä siihen millaista opiskelu oppilaitoksessamme on. Näiden lisäksi järjestetään tiedotustilaisuuksia tarpeen mukaan. Muuta yhteistä ohjausta opiskelijat eivät opintopolkunsa aikana saa. Pakollista osallistuminen ei ole kuin ainoastaan jo aiemmin mainitsemassani valmistumista koskevassa OPOK:ssa.

4.2.2 Ohjauksellisia ongelmakohtia

Tämän hetken toiminnasta on löydettävissä monia asioita, jotka olisi syytä hoitaa toisin. Kahden tutkinnon suorittaminen on tällä hetkellä tehotonta ja sitä kautta erittäin kallista. Epäkohtia on löydettävissä monesta tekijästä. Ensinnäkin kahden tutkinnon hallinnointi ei tällä hetkellä toimi niin kuin sen pitäisi toimia. Yhteistyötä opetusta antavien lukioiden kanssa olisi syytä merkittävästi lisätä, jotta kumpikin osapuoli ja ennen muuta opiskelijat tietäisivät missä mennään. Toisaalta kotejakin tulisi informoida entistä enemmän siitä, millainen tarjoamamme ylioppilaskirjoituksiin valmistama koulutus on. Lisäksi tutkinnon suorittajat olisi saatava jatkuvamman ohjauksen pariin. Ohjaus olisi saatava koko opintopolun mittaiseksi. Tämä koskee kaikkia opiskelijoita, ei pelkästään kahden tutkinnon suorittajia.

Koko kahden tutkinnon ohjauksen kannalta kaikista merkittävin ongelma on mielestäni syntynyt siitä, että emme tarkkaan edes tiedä, ketä pitäisi ohjata. Hallinnollisesti meillä ei ole tarkkaa kuvaa siitä, ketkä opiskelevat kahta tutkintoa ja mitä he ovat suorittamassa. Tällä tarkoitan sitä, että alussahan kahden tutkinnon suorittajaksi saattoi ryhtyä kuka tahansa opiskelija menemällä tarjotuille lukionkursseille. Näin jatkettiin parin ensimmäisen vuoden ajan. Nyt on kahden tutkinnon suorittamiseen hakeuduttu yhteishaun kautta. Ongelma ei ole sikäli muuttunut mihinkään, koska koko ajan on voinut myös lopettaa lukiokurssien suorittamisen ja ylioppilastutkintoon valmistautumisen. Opiskelijan siirryttyä suorittamaan pelkkää ammatillista tutkintoa siitä ei ole tarvinnut ilmoittaa kenellekään. Tästä syystä ei ole minkäänlaista tietoa siitä, ketkä ovat kahta tutkintoa tekemässä. Tämä aiheuttaa itseasiassa muunlaisiakin ongelmia. Lukujärjestyksen laatiminen on myöskin vaikeutunut, koska selvää kuvaa siitä, millaisia lukio-opintoja pitäisi tarjota, ei kenelläkään ole olemassa. Tämä on johtanut siihen, että kursseja on jouduttu perumaan, koska niitä tarjotaan liikaa ja koska opiskelijoita ei todellisuudessa ole tarpeeksi paljon. Lukujärjestyksen tekijä olettaa kaikkien kahta tutkintoa suorittamaan valittujen opiskelevan lukio-opintoja aktiivisesti.

Samalla vaivalla voitaisiin monipuolistaa kurssitarjontaa, koska nyt tarjotaan aivan liikaa turhia kursseja pienelle opiskelijajoukolle. Toisaalta niiden opiskelijoiden koko lukujärjestys muuttuu, jotka ovat valinneet myöhemmin peruutuksen kohteeksi joutuneen kurssin. Pahimmassa tapauksessa he eivät voi valita tarvitsemaansa kurssia meidän tarjonnastamme, koska se on lukujärjestysteknisesti mahdotonta. Silloin he joutuvat suorittamaan opintonsa iltaopintoina Töölön yhteiskoulun aikuislukiossa. Tämä on ongelmallista varsinkin opintojen loppuvaiheessa, jossa opiskelijat tarvitsisivat ehdottomasti ne kurssit, jotka he ovat valinneet ylioppilaskirjoituksia varten.

Opiskelijoiden ohjaaminen läpi koko opintoajan on tietenkin kaikkia opiskelijoita koskettava ongelma. Kahta tutkintoa suorittavien kohdalla ongelmaksi nousee lisäksi se, että monet heistä tarvitsisivat jatkuvaa suunnitteluapua edessä olevia ylioppilaskirjoituksia varten. Informaatiota asiasta jaetaan käytävillä näkyvän inforuudun ja jaksoittain ilmestyvän SLK -lehden kautta. Lisäksi oppilaitoksen kotisivuilla kohdassa ajankohtaisia asioita kerrotaan samaa informaatiota. Tämä ei nykypäivänä tunnu riittävän, koska kaikki tietoa tarvitsevat opiskelijat eivät lue näitä mainittuja ilmoituskanavia. Tämän vuoksi olisi erittäin tärkeää tietää, ketkä opiskelijat opiskelevat kahta tutkintoa, jotta heille voisi lähettää asioista tietoa vaikka sähköpostin välityksellä. Tällä hetkellä opiskelijoiden pitäisi käydä Töölön yhteiskoulun aikuislukion järjestämissä ylioppilaskirjoitusta koskevissa infotilaisuuksissa. Niissä kerrotaan opiskelijoille erittäin tärkeistä asioista, kuten esimerkiksi ylioppilaskirjoitukseen ilmoittautumisesta, tärkeistä aikatauluista ja itse tilaisuuteen liittyvistä käytännön asioista. Lisäksi erittäin monia kahta tutkintoa opiskelevia opiskelijoita kiinnostaa jatko-opiskelu. Kuitenkaan he eivät saavu jatko-opinnoista kertovaan OPOK-tilaisuuteen, koska se ei opiskelijoille ole pakollista. Tarjolla kuitenkin niissä olisi laaja-alaista tietoa kaikista mahdollisista jatko-opintoihin liittyvistä asioista. Tiedon välittäminen on siis todellinen ongelma.

Opettajatutorit ohjaavat ryhmäänsä vain kahden ensimmäisen jakson ajan. Opinto-ohjaajat vierailevat vastuuryhmissään ainoastaan aloituspäivänä ja yhden kerran ensimmäisen jakson Amuo-opintojakson aikana. Kahdesta tutkinnosta ja monista hyvinkin erilaisista opiskeluun liittyvistä asioista opiskelijat eivät saa riittävästi tietoa. Aktiiviset opiskelijat osaavat tietenkin hakeutua opinto-ohjaajan vastaanotolle, jos heille nousee esiin ongelmia opiskelujensa suhteen. Heillä ovat asiat yleensä kohtuullisen hyvin, jotenka ongelmat ja niiden ratkaiseminen ovat useasti kohtuullisen vaivattomasti hoidettavissa. Erilaisten seulojen kautta esiin nousee kasvavassa määrin opiskelijoita, jotka valitettavan monesti tulevat tapaamiseen käskytettynä ja vasta siinä vaiheessa, kun alkaa olla liian myöhäistä. Asioihin pitäisi päästä puuttumaan paljon varhaisemmassa vaiheessa. Ohjauksen pitäisi siis olla huomattavan paljon aktiivisempaa.

Opettajatutoreilla ei ole riittävästi koulutusta tähän heille osoitettuun erittäin vaativaan tehtävään. Ketään ei kuitenkaan ole pakotettu opettajatutoriksi, vaan kaikki opettajat ovat siihen vapaaehtoisesti ilmoittautuneet. Ohjaamisesta maksetaan palkkaa kahden kurssin verran ja pidetyt oppitunnit saa vielä laskuttaa erikseen. Varsinaisesti opettajatutoreita ei kouluteta kuin ainoastaan yhden tapaamiskerran verran. Koulutuksesta vastaamme me opinto-ohjaajat sekä koulutusjohtaja. Yksi tapaaminen on kylläkin aivan liian vähän, mutta enempiä ei tällä hetkellä ole kuitenkaan mahdollisuutta. Avuksi heille annetaan Amuo-opintojakson tueksi opettajatutorin kansio, josta löytyy paljon vinkkejä siitä, miten opetusta ja ohjausta voisi tehdä. Lisäksi

hops-keskustelua varten on olemassa omat ohjeensa ja valmiit kysymyksensä. Ongelmana on paljolti se, että opettajat eivät ole sisäistäneet ohjaajuuttaan. Valitettavasti he ovat kuitenkin opiskelijan ja koko oppilaitoksen ohjausfilosofian näkökulmasta katsottuna erittäin merkittävässä ohjausroolissa. Ongelmana on myöskin riittämätön yhteistyö lukio-opetusta antavien tahojen kanssa. Sekä Mäkelänrinteen urheilukion että Töölön yhteiskoulun aikuislukion kanssa olisi tarvetta tavata useammin ja keskustella niistä ongelmista, joita yhteistyössämme on ilmennyt. Suurimpana ongelmana voi todeta jo edellä ilmenneen tiedon kulun. Tässä vaiheessa opinto-ohjaajan ja muiden toimijoiden on syytä katsoa peiliin.

5 KAHDEN TUTKINNON OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN SUOMEN LIIKEMIESTEN KAUPPAOPISTO – ATK- INSTITUUTISSA

5.1 Tänä lukuvuonna tehdyt toimenpiteet

Aloitin tehtävässäni elokuun alussa 2006. Heti toimenkuvani selvittyä aloin perehtyä tehtävääni ja siihen, miten asioita oli aiemmin hoidettu. Oppilaitoksen aiemman tehtäväjaon mukaan edeltäjäni oli vastannut kahden tutkinnon ohjaamisesta. Hän vei kaiken tietotaitonsa mukanaan. Ainoa vaihtoehto oli siis kääntyä yhteistyötahojen puoleen.

Ensimmäisenä vierailin Mäkelänrinteen urheilulukiossa opinto-ohjaaja Tarja Luhtalammen luona. Hän selvitti minulle, millainen opintosuunnitelma yhteistyöryhmän opiskelijoille oli laadittu lukio-opintoihin. Ilokseni huomasin, että yhteistyöryhmän opiskelijoille oli lukiossa yksi pakollinen opinto-ohjauksen kurssi. Käydyissä keskusteluissa ehdotin, että yhteistyöryhmän opinto-ohjauksen kurssia muutettaisiin siten, että siinä käytäisiin hieman läpi myös ammatillisia opintoja ja tutkintorakennetta sekä jatko-opinnoissa kahden tutkinnon antamia mahdollisuuksia.. Tällaisena se vastaisi ohjauksellisesti ehkä hieman enemmän ryhmän todellista tarvetta. Lupauduin tekemään tarvittavan materiaalin ohjausta varten. Päädyimme toteamaan, että Mäkelänrinteen urheilulukio vastaa yhteistyöryhmän opiskelijoiden lukio-opintojen aikaisesta opinto-ohjauksesta. Tässä työnjaossa he huolehtisivat myös kaikesta ylioppilaskirjoitukseen liittyvästä tiedottamisesta.

Selkeäksi puutteeksi havaittiin ryhmänohjaajien ja opettajatutoreiden välinen yhteistyö tai pikemminkin sen puute. Osapuolilla ei ole edes tietoa kummassakaan oppilaitoksessa siitä, kuka vastaa opiskelijoista. Päätettiin ensiksikin muuttaa toimintatapaa siten, että sekä opettajatutori että ryhmänohjaaja osallistuvat molemmat yhdessä oppilaitoksissa järjestettäviin vanhempainiltoihin. Samalla he tutustuisivat toisiinsa, jolloin yhteistyön tekeminen helpottuisi ja yhteydenottokynnys madaltuisi. Lisäksi vastuuopettajille muodostuisi parempi kuva tutkinnon rakenteesta ja suoritettavista opinnoista. Samalla vastuuopettajat voisivat ohjata ja tukea opiskelijoita heidän opinnoissaan entistä paremmin. He voisivat myös keskenään sopia siitä, missä vanhempainilloissa yhteistapaamisia järjestetään, jotta ei synny tilannetta, jossa tapaamisia olisi turhan lähellä. Näin saataisiin vastuuopettajien tiedonvaihto opiskelijoiden tilanteesta mahdollisimman tiiviiksi. Tällöin voitaisiin puuttua mahdollisimman nopeasti kaikenlaisiin opinnoissa esille nousseisiin ongelmiin ja konsultoida niistä molempia opinto-ohjaajia.

Myös hallinnollista yhteistyötä päätettiin parantaa. Nyt kummallakaan oppilaitokselle ei ole kuvaa siitä, miten opiskelijoiden opinnot sujuvat. Toisaalta asia on noussut ongelmaksi myös opiskelijoiden suhteen, sillä opintotukea saavat opiskelijat ovat joutuneet hankauksiin KELA:n kanssa. KELA saa tietonsa opiskelijan niin sanotun pääkoulun mukaan, joka puolella ryhmästä on Mäkelänrinteen urheilulukio ja toisella puoliskolla Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti. Tähän saakka

tutkintoon kuuluvat hyväksiluvut on tehty vasta opintojen loppuksi. Käytänteestä ei tarvitse luopua, sillä sen vahvuus on siinä, että opiskelijalle saadaan kirjattua parhaat suoritukset, jos niitä on enemmän kuin vaadittavat 40 opintoviikkoa. Keskusteluissa päädyttiin siihen, että Mäkelänrinteen urheilulukio toimittaa Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutille ryhmien jaksotodistukset molempien lukukausien lopulla ja päinvastoin. Opinto-ohjaajat toimittavat saamansa tiedon ryhmien vastuuopettajille. Näin saavutetaan parempi kuva opiskelijoiden opintojen etenemisestä molemmissa oppilaitoksissa. Lisäksi opintotukea saavien opiskelijoiden oikeusturva suhteessa KELA:n viranomaisiin parane merkittävästi.

Tapasin useampaan kertaan myös Töölön yhteiskoulun aikuislukion opinto-ohjaajan Leena Ervastin, jonka kanssa kartoitimme yhteistyömme aluetta ja erityisesti siinä mahdollisesti ilmeneviä ongelmakohtia. Hyväksi käytänteeksi totesimme sen, että opiskelijat pysyvät paikoillaan ja vain opettajat liikkuvat. Lisäksi hyvin on toiminut sekin, että Töölön yhteiskoulun opettajat ovat toimittaneet arvioidut kurssipäiväkirjat suoraan opintotoimistoon, joka on huolehtinut arvosanojen syötöstä hallinto-ohjelmaan. Samoin uusintakoejärjestelmä, jossa opettajat ovat toimittaneet koekysymykset Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin uusintakokeisiin, koettiin yksissä tuumin mielekkääksi.

Ongelmiakin nousi esiin jonkin verran. Ensiksikin opintojen seuraamisen kannalta ongelma on opiskelijoiden suorittamat yhteistyösopimuksen ulkopuolella olevat lukio-opinnot. Niiden määrästä ei varsinkaan minulla ollut minkäänlaista tietoa. Tiedossa oli, että jonkin verran erityisesti pitkää matematiikka ja vieraita kieliä käydään suorittamassa. Sovittiin, että Töölön yhteiskoulu tekee Primuksesta yhteenvedon kaikista niistä meidän opiskelijoista, jotka ovat suorittaneet yhdenkin kurssin Töölön yhteiskoulun aikuislukiossa. Se auttoi hieman antamaan kuvaa opinto-ohjelman ulkopuolella suoritettujen opintojen määrästä. Ongelmaksi jäi edelleen se, että miten Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti saisi jatkuvasti tiedon kaikista Töölön yhteiskoulussa suoritetuista opinnoista. Tässä ei saatu aikaan muuta ratkaisua kuin se, että opiskelijat ottavat itse opintorekisteriotteen ja toimittavat sen minulle. Hyväksiluvut tehdään sitten niiden perusteella. Töölön yhteiskoulun on opinto-ohjaaja Ervastin mukaan mahdotonta toimittaa meille jaksoittain koottuja arvosanatietoja.

Toinen ongelma on ylioppilaskirjoituksiin ja muu lukio-opintoihin liittyvien asioiden tiedottaminen. Ongelma juontaa tietenkin osittain jo edellä mainitusta seikasta, että meillä ei ole tarkkaa tietoa tällä hetkellä kahta tutkintoa suorittavista. Ainoa keino on välittää tietoa lukio-opintoja pitävien opettajien kautta. Aiemmin abi-infot pidettiin Töölön yhteiskoulussa, mutta tästä keväästä lähtien ne pidetään meillä, jotta mahdollisimman moni opiskelija saataisiin paikalle.

Kahden tutkinnon suorittajien määrä on ensi kädessä saatava kartoitettua. Tätä varten olen luonut kaavakkeen (liite 1), jonka opettajatutorit täyttävät ryhmillään. Samalla on saatava tietoa siitä, mitä lukio-opintoja opiskelijat ovat suorittaneet. Lisäksi on saatava tietoa siitä, onko opinnot suoritettu oppilaitoksessamme pidetyillä lukionkursseilla vai onko opiskelija mahdollisesti käynyt iltaopetuksessa Töölön yhteiskoulun aikuislukiossa tai jossain muussa aikuislukiossa. Kaavakkeessa tiedustellaan mahdollista ylioppilaskirjoitusuunnitelmaa sekä lukio-opintoihin liittyvää

ohjaustarvetta. Kaikki nämä tiedot ovat tärkeitä opintotarjonnan suunnittelun ja ohjauksen kannalta.

Tiedon välityksen parantamisesta käydyissä keskusteluissa opinto-ohjaaja Mia Järvinen ehdotti, että ensi lukuvuonna jokaisesta aloittavasta ryhmästä valitaan kaksi yhteysoppilasta. He, opettajatutorit sekä opinto-ohjaajat kokoontuvat joka jakson alussa ja käyvät yhdessä läpi tärkeät ajankohtaiset tiedotusasiat. Käytäntö toimii varsinkin peruskoulupohjaisissa ryhmissä, koska ne opiskelevat luokallisessa järjestelmässä. Ryhmän lukujärjestykset ovat siis valinnaisaineita lukuun ottamatta samat. Ylioppilaspohjaisissa ryhmissä tilanne on hyväksiluvuistaja aikaisesta koulutusohjelman valitsemisesta johtuen monesti hieman ongelmallisempi. Lisäksi pohdittiin tulevien yhdysopiskelijoiden valitsemista ja kouluttamista mahdollisesti aloittavien ryhmien opiskelijatutoreiksi. Tästä ei kuitenkaan vielä ole tehty minkäänlaista päätöstä.

Opiskelijahuoltoryhmän toimintaa on myös muutettu kevätlukukauden aikana. Syksyllä aloittaneiden peruskoulupohjaisten ryhmien opettajatutorit on pyydetty esittelemään ryhmänsä opiskelijoiden tilanne opiskelijahuoltoryhmään. Siellä opettajatutorin on kerrottava kaikista ryhmänsä opiskelijoista suoritettujen opintojen sekä poissaolojen määrä. Hän on myös arvioinut ne oppilaat, joilla on mahdollisia tarpeita muille tukitoimille. Oppilashuoltoryhmä tekee saman tien päätöksen, kuka tukea tarvitsevan opiskelijan asiaa alkaa hoitaa. Samalla sovitaan mahdollisista toimenpidevaihtoehdoista. Jatkossa kaikki ryhmät tullaan käymään läpi kerran lukukauden aikana. Näin saadaan opettajatutorit tiivistämään ryhmänsä seurantaa ja opiskelijahuoltoryhmä pystyy nopeammin tarttumaan mahdollisiin opiskeluun tai muuhun elämän hallintaan vaikuttaviin ongelmiin.

Opintojen tukipalvelut sekä opiskelijahuoltoryhmä saavat arvokasta täydennystä toiminnalleen, sillä oppilaitokseemme on palkattu huhtikuusta 2007 alkaen oppilaitoksen historian ensimmäinen täysipäiväinen kuraattori jatkuvaan työsuhteeseen. Hänen tehtäväkenttään tulee olemaan erityisesti opiskelijan tukeminen opiskeluvaikeuksissa ja muun elämän hallinnassa.

5.2. Yhteenveto

Tämän kehityshankkeen olennaisena osana olen luonut oppilaitokselle erityisesti kahden tutkinnon ohjaamiseen keskittyvän materiaali-paketin (liite 2), jota pystyy käyttämään moneenkin tarkoitukseen. Aineiston avulla tutkitaan ensiksi erilaisia opiskelutekniikoita, jotta opiskelijat löytäisivät itselleen ja oppilaitoksessa opetettaville aineille parhaiten soveltuvan opiskelutavan. Toiseksi siinä käsitellään ammatillisia ja lukio-opintoja, joita oppilaitoksessamme on mahdollista suorittaa. Samalla käydään läpi ammatillisessa ja lukio-opinnoissa ja niiden rakenteessa mahdollisesti ilmeneviä eroja. Lisäksi aineistossa perehdytään ammatillisen koulutuksen rakenteeseen ja eri koulutusohjelmiin sekä niiden tarjoamiin tulevaisuuden näkymiin. Lisäksi ammatillista suuntautumista pohditaan erilaisten itsetuntemusta mittaavien tehtävien avulla. Sitten tutustutaan ylioppilastutkintoon ja sen suorittamiseen. Samalla käydään läpi oppilaitoksessa suoritettavat lukio-opinnot ja niihin liittyvät valintamahdollisuudet. Lisäksi käsitellään myös opinnot, joita on mahdollisuus suorittaa iltaopintoina Töölön

yhteiskoulun aikuislukiossa. Tämän jälkeen opiskelijat laativat itselleen alustavan suunnitelman suoritettavista lukio-opinnoista ja ylioppilaskirjoituksissa suoritettavista aineista sekä niiden mahdollisesta suoritusaikataulusta. Tämän jälkeen suunnitelma käydään läpi joko opinto-ohjaajan tai opettajatutorin kanssa ja lopuksi se myös kirjataan hallintojärjestelmään. Materiaalipaketin loppuosassa tarkastellaan merkonomeille ja datanomeille mahdollisia jatko-opinto mahdollisuuksia. Lisäksi käydään läpi niihin hakeutumista ja sitä mitä mahdollisuuksia opiskelijoilla on hakeutua kahden tutkinnon pohjalta. Tämä saattaaakin jo vaikuttaa niin, että lukio-opintoja sekä mahdollisia kirjoitettavia aineita joutuu arvioimaan uudelleen ja muuttamaan aiemmin tehtyjä suunnitelmia.

Opettajatutorit voivat ohjata ryhmäänsä AMUO-tunneilla tehdyn aineiston avulla. Toivottavaa on, että he käyttäisivät ainakin joitakin osioita oppitunneillaan. Toisaalta tämän materiaalin avulla voi pitää kahden tutkinnon suorittajille opinto-ohjauksen kurssia, jonka toivon jossain vaiheessa sisältyvän myös Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutinkin opetustarjontaan. Haaveena olisi tarjota opinto-ohjaukskurssia vaikka alkuvaiheessa vain valinnaisopintoina, mutta toivon mukaan jossain vaiheessa oppilaitoksemme kaikki peruskoulupohjaiset opiskelijat suorittaisivat opinto-ohjaajan pitämän pakollisen yhden opintoviikon mittaisen yhteisten aineiden opintoihin sisältyvän opinto-ohjauksen kurssin. Tällaista menettelyä suosittavat nykyiset tutkimuksetkin (Karjalainen 2006). Suunnittelemani kurssin keskeiset osat muodostuisivat kehityshankkeen materiaalista.

Työn yhtenä tavoitteena oli edellä mainitun lisäksi selvittää opinto-ohjauksen tila Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutissa. Tässä mielestäni onnistuttiinkin kiitettävästi. Kaikki toimijat ja heidän vastualueensa tulivat kartoitetuksi ja samalla löydettiin monia konkreettisia epäkohtia, jotka pyrittiin ratkaisemaan. Monet esittämistäni ratkaisuehdotuksista ovat jo käytössä. Tämä kehityshanke on siis saavuttanut tavoitteensa. Opettajatutoreille on annettu työväline ohjaukseen ja ohjauksen solmukohtia on tunnistettu ja niihin on löydetty ratkaisut. Tämä on hyvä askel kohden kokonaisvaltaista ohjauutta, jonka pitäisi olla jokaisen opetuslalla toimivan henkilön arvohierarkian tärkein asia.

LÄHTEET

Gladding, S.T. 1996. Counselling. A comprehensive profession on. 3. painos. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. Teokseen viitattu kirjassa Lairio M. Puukari S. (toim.) 2001. Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 9.

Immonen T. 2003. Opintojen aloitusvaiheen ohjauspalveluiden laatu. Pro-gradu – tutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos.

Karjalainen, M & Kasurinen H. (toim.) 2006 Ohjauksen toimintakulttuurin muutos alueellisessa yhteistyössä. Oppilaan- ja opinto-ohjauksen kehittämishankkeen raportti. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa H. Kasurinen (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Helsinki. Opetushallitus, 40-56.

Koski, L., Nyholm, N., Pernu, M., Pietilä, U., & Räsänen, O. 2002. Kaupan ja hallinnon alan koulutuksen arviointi. Opetushallitus. Helsinki: Yliopistopaino oy.

Kupiainen, K. 2002. Peruskoulun ja lukion opinto-ohjaajan ohjausajattelu. Lisensiaattitutkimus. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos.

Lairio, M., & Puukari S. (toim.) 2001. Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Lairio, M., Puukari S. & Nissilä P. 2001. Ohjauksen teoreettinen perusta. Teoksessa M. Lairio & S. Puukari (toim.) 2001. Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylä. Koulutuksen tutkimuslaitos, 69-90.

Moitus, S., Huttu, K., Isohanni, I., Lerkkanen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E & Vuorinen R. 2001. Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 13.2001. Helsinki, Edita.

Mäkitalo, M. 2004. Ohjaustyön jäsentäminen ja avainosaamisen käsite. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana osa III Jyväskylä: PS-kustannus, 233-240.

Nelson-Jones, R. (1995). The Theory and Practice of Counselling. 2nd ed. London: Cassell.

Numminen, U., Jankko, T., Lyra-Katz, A., Nyholm, K., Siniharju, M., & Svedlin, R. 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002. Opinto-ohjauksen arviointi perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä koulutuksen siirtymävaiheissa. Arviointi 8/2002. Opetushallitus. Helsinki.

Onnismaa J. Epävarmuuden paluu. Ohjauksen ja ohjausasiantuntijuuden muutos. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteellisiä julkaisuja 91.

Peavy, R.V. 2004 Sosiodynaaminen näkökulma ja ohjauksen käytäntö. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana osa III. Jyväskylä: PS-kustannus, 16-47.

Santonen, P. 1998. Sata vuotta liikesivistyksen kärjessä. Suomen Liikemiesten Kauppaopisto 1898-1998. Kokkola. KPPaino.

Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutin opetussuunnitelma 2006.

Vuorinen, R. & Sampson, J.P. 2000. Ohjaus opintojen suunnittelun ja arvioinnin tukena – strategisia kysymyksiä. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana osa II. Jyväskylä: PS-kustannus, 46-69.

LIITTEET

liite 1

Lukio-opintojen päivittämislomake

Nimi _____ Opiskelijanumero _____

1. Merkitse rasti ruutuun sen mukaan miten suoritat lukio-opintoja.

En suorita lukio-opintoja

Suoritan yksittäisiä lukiokursseja valinnaisopintoina

Suoritan kaksoistutkintoa

2. Merkitse rastilla mitkä lukiokurssit olet suorittanut hyväksytysti

Äidinkieli: AI1 AI3 A16

Englanti: ENA4 ENA6 ENA7 ENA8

Ruotsi: RUB3 RUB4 RUB6 RUB8

Matematiikka: MAB2 MAB3 MAB4 MAB9

Psykologia: PS1

Yhteiskuntaoppi: YH1

3. Oletko opiskellut lukiokursseja muualla kuin SLK:ssa? Jos olet mitä ja missä?

4. Mitä ylioppilasaineita olet ajatellut kirjoittaa ja koska?

5. Tarvitsetko mahdollisesti apua lukio-opintojen suunnittelussa?

Kyllä

En

**OPETTAJATUTORI KAHTA TUTKINTOA
OHJAAMASSA**

Suomen Liikemiesten Kauppaopisto – Atk-Instituutti

1. Opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet ja velvoitteet opettajatutorin ohjaustyössä

Opettajatutori on opiskelijan lähiohjaaja. Hänen ohjauksensa tavoitteena on, että opiskelijalle muodostuu yleiskuva oppilaitoksesta ja sen toimintakulttuurista, opetussuunnitelmasta ja kaupan ja hallinnon alasta. Hän luo myönteistä ilmapiiriä ja tukee opiskelijoiden ryhmäytymistä sekä auttaa opiskelijoita orientoitumaan ja sitoutumaan ammatillisiin opintoihin. Opettajatutori ohjaa opiskelijaa myös henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa keskustelemalla hänen kanssaan opintojen alkuvaiheessa ja muina sovittuina aikoina. Hän seuraa opiskelijan opintoja ja on tarvittaessa yhteydessä alaikäisten opiskelijoiden huoltajiin.

Ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteiden mukaan opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään ja suunnitella opintonsa ja sitoutua opiskeluun, jolloin hänen on tiedettävä tutkintoon sisältyvät opinnot ja valinnaisuus. Opiskelijan tulee osata seurata opintosuoritusten kertymistä ja hakea tukea opintojensa suunnittelulle. Hänen tulee osata hakea tukea mahdollisissa opiskeluun liittyvissä vaikeuksissa sekä työtä tai opiskelupaikkaa myös ulkomailta. Lisäksi todetaan, että opetussuunnitelman ja opiskelijan valintojen pohjalta laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jotta yksilöllinen valinnaisuus toteutuu.

Oppimisen ja opiskelun ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa opiskeluprosessissa, ohjata yksilöllisten oppimis- ja opintosuunnitelmien laatimisessa ja valintatilanteissa. Ohjauksen keskeisenä sisältönä on, että opiskelija oppii tunnistamaan erilaisia opiskelutaitoja, -menetelmiä ja -strategioita sekä kehittämään oman opiskelunsa ja toimintansa arviointitaitoja. Elinikäisen oppimisen onnistumisen ehtona on, että opiskelija oppii tuntemaan omat vahvuutensa ja heikkoutensa opiskelijana sekä hallitsemaan erilaisia opiskelumenetelmiä. Oppimaan oppiminen muodostuu yhtäältä niistä ajattelun taidoista, jotka vaatimuksina ja kehittymismahdollisuuksina läpäisevät eri oppiaineet, toisaalta niistä asenteista ja uskomuksista, jotka liittyvät käsitykseen koulutyöstä ja sen vaatimusten hyväksymiseen omiksi tavoitteiksi.

Toisen asteen ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista n. 20-30 %:lla on oppimisvaikeuksia. Oppimisvaikeudet näkyvät koulun arjessa monin tavoin. Tyypillisiä ongelmia ovat poissaolot, suorittamattomat kurssit ja levoton käyttäytyminen. Opiskelijan voi olla vaikea keskittyä opetukseen ja kotitehtävien teko ei suju. Lukeminen ja kirjoittaminen tuntuvat ylivoimaisilta. Kun opiskelija ei pysty suoriutumaan opinnoista seurauksena on monenlaisia motivaatio- ja itsetunto-ongelmia.

2. Kurssin sisältö ja tavoitteet

Perehtyminen liiketalouden, kaupan, hallinnon ja tietojenkäsittelyn alaan sekä ammatilliseen kasvuun että lukio-opintoihin

Perehtyminen SLK:n toimintaan ja opiskeluun

Ryhmäytyminen

Omien opiskeluvalmiuksien kartoittaminen

Koulutusohjelmat ja niiden valinta

Kansainväliset kontaktit

Valmistuminen, jatko-opinnot, työelämä

Tiedonhaun osuudessa opitaan hakemaan luotettavaa ja olennaista tietoa erilaisista tietolähteistä ja hakupalveluista.

Arviointi Hyväksytty/hylätty

Tunnin kesto 75 minuuttia

Tunti	Aihe	Tuntitehtävät:
1. Oppitunti	1. Tutustuminen ryhmään ja oppilaitokseen. Ryhmäytymisharjoituksia 2. Opintojakson sisältö, tavoitteet ja arviointi. 3. Tutustuminen SLK:n kotisivuihin www.slk.fi Vierailijana: opiskelijatuturi	Annettu tuntitehtävä: Pariin tutustuminen
2. Oppitunti	1. Opintososiaaliset edut-info, Vierailijana: koulutusjohtaja	Annettu tuntitehtävä: Omien opintososiaalisten etujen selvittäminen
3. Oppitunti	Kouluterveydenhuolto ja opiskelijahuolto- info WinhaWillen opastus Vierailijoina: terveydenhoitaja, kuraattori, opiskelijatuturi	Annettu tuntitehtävä: Terveystarkastuksen ajan varaaminen

4. Oppitunti	1. Tiedonhaku-opetus tietotekniikka luokassa - tehdään tiedonhaku harjoitus ja käydään läpi lähdetiedon käytön pelisääntöjä - 2. Kirjaston info-koulutus Haaga-Helian kirjaston atk-luokassa Vieraijina: tiedonhaun opettaja, kirjastovirkailija	Annettu tuntitehtävä: Tiedonhaku harjoitus
5. Oppitunti	1. Turvallinen oppimisympäristö Suomen Liikemiesten Kauppaopisto - Atk-Instituutissa ja oppilaitoksen järjestyssäännöt 2. Erilaisuuden hyväksyminen Vierailijana: apulaisrehtori, kuraattori	Annettu tuntitehtävä: Ryhmän omien sääntöjen luominen
6. Oppitunti	1. Minä ihmisenä 2. Tehdään elämän hallintaa mittaavia harjoituksia ja analysoidaan ne	Annettu tuntitehtävä: Oman elämän hallinnan kartoittaminen
7. Oppitunti	1. Minä oppijana 2. Tehdään erilaisia oppimistaitoja mittaavia testejä ja analysoidaan ne	Annettu tuntitehtävä Omien oppimisvalmiuksien kartoittaminen
8. Oppitunti	1. Lukitesti Vierailija: erityisopettaja	Huom! Lukitesti kestää 2 h, muista olla ajoissa paikalla.
9. Oppitunti	1. Lukujärjestyksen sisällön avaaminen 2. Ammatilliset opinnot 3. Tutkinnon rakenne 4. Hyväksiluvut Vierailijana: opinto-ohjaaja	Annettu tuntitehtävä: Omien hyväksilukujen mahdollinen vaikutus lukujärjestykseen ja valmistumiseen
10. Oppitunti	1. Lukio-opinnot ja niiden sijoittaminen omaan opintosuunnitelmaan. 2. Kurssitarjonta 3. Oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuva opiskelu Vierailijana: opinto-ohjaaja	Annettu tuntitehtävä: Omien lukio-opintojen suunnittelu

11. Oppitunti	<p>1. Ylioppilaskirjoitukset</p> <p>2. Kirjoitettavat aineet</p> <p>3. Kirjoituksiin ilmoittautuminen</p> <p>Vierailija: opinto-ohjaaja</p>	<p>Annettu tehtävä: Kirjoitussuunnitelman laatiminen</p>
12. Oppitunti	<p>Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen</p> <p>1. Ammattikorkeakoulut</p> <p>2. Tiedekorkeakoulut</p> <p>3. Haku ylioppilastutkinnolla/ ammattitutkinnolla</p> <p>Vierailijana: opinto-ohjaaja</p>	<p>Annettu tuntitehtävä: Oma mielenkiintoni jatko-opintoihin</p>
13. Oppitunti	<p>1. Koulutusohjelmien esittely</p> <p>Vierailijoina: koulutusohjelmien vastuopettajat</p>	<p>Annettu tuntitehtävä: Koulutusohjelman valinta</p>
14. Oppitunti	<p>1. Työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt</p> <p>2. Sijoittuminen opintopolkuun</p> <p>Vierailijana: työssäoppimisen koordinaattori</p>	<p>Annettu tuntitehtävä: Työssäoppimis paikkojen kartoitus kotisivuilta</p>
15. Oppitunti	<p>Kansainvälisyys SLK:ssa</p> <p>1. Opiskelu ulkomailla</p> <p>2. Työssäoppiminen ulkomailla</p> <p>Vierailija: kansainvälisten asioiden koordinoija</p>	<p>Annettu tuntitehtävä: Miten oppilaitos tukee ulkomailla opiskelua?</p>
16. Oppitunti	<p>1. Oman hops-lomakkeen täyttö</p> <p>2. Palautteen antaminen kurssista</p>	<p>Annettu tuntitehtävä: Hops-keskustelu ajan sopiminen opettajatutorin kanssa</p>